मधेशदृष्टिमा
विज्ञापनका लागि
सम्पर्क नं.:
9854028218
9802592799
9803474311
9817806395

नजर हमर
राष्ट्रिय दैनिक
मधेशदृष्टि
Madheshdristi National Daily
www.emadheshdristi.com

सीमामा हुने अवैध गतिविधि नियन्त्रणमा दुवै सुरक्षा समिति तयार

मधेशदृष्टि
वीरगंज।
नेपाल–भारत सीमा क्षेत्रमा हुने अवैध गतिविधि नियन्त्रण तथा द्विपक्षीय व्यापारलाई थप सहज र व्यवस्थित बनाउने विषयमा नेपाल–भारत सीमा सुरक्षा समन्वय समितिको बैठक

बाँकी पृष्ठ ३ मा

● वर्ष ४ ● अंक २८८ ● २०८३ साल असोज ०८ गते बिहीबार ● Thursday 24, September 2026 ● सूर्योदय: बिहान ०५:४४ बजे ● सूर्यास्त: साँझ ०५:५० बजे ● पृष्ठ ४ ● मूल्य रु. ५/-

आठ यातायात कार्यालयमा ३,०८१ स्मार्ट लाइसेन्स पठाइयो

मधेशदृष्टि
जनकपुरधाम।
मधेश प्रदेशका विभिन्न यातायात व्यवस्था कार्यालयबाट वितरण गर्न ३ हजार ८१ थान सवारी चालक अनुमतिपत्र (स्मार्ट लाइसेन्स कार्ड) पठाइएको छ।

मधेश प्रदेश सरकारको श्रम तथा यातायात मन्त्रालयले सुरक्षण मुद्रण केन्द्रबाट छपाइ भएर प्राप्त भएका स्मार्ट कार्ड सम्बन्धित यातायात व्यवस्था कार्यालयमा पठाउँदै वितरण प्रक्रिया अघि बढाउन निर्देशन दिएको हो।

मन्त्रालयका अनुसार सबैभन्दा धेरै स्मार्ट कार्ड यातायात व्यवस्था कार्यालय गौरका लागि १ हजार १ सय ९१ थान र वीरगंजका लागि १ हजार १७२ थान पठाइएको छ।

त्यसैगरी जनकपुरधामका लागि ९ सय ३२, लहानका लागि ४ सय ६०, बर्दिवासका लागि ३ सय ३, राजविराजका लागि ५२, मलंगवाका लागि ३२ र कलैयाका लागि ११ थान स्मार्ट कार्ड पठाइएको छ।

श्रम तथा यातायातमन्त्री शारदा देवी थापाले सेवाग्राहीले लामो समयसम्म सवारी चालक अनुमतिपत्रको प्रतीक्षा गर्नुपर्ने अवस्था अन्त्य गर्न उपलब्ध स्मार्ट कार्ड सम्बन्धित कार्यालयमार्फत व्यवस्थित रूपमा वितरण गर्ने प्रक्रिया अघि बढाइएको बताइन्।

उनका अनुसार सवारी चालक अनुमतिपत्र वितरणमा देखिँदै आएको ढिलाइ घटाउँदै सेवा प्रवाहलाई सहज, व्यवस्थित र सेवाग्राहीमैत्री बनाउने विषयलाई मन्त्रालयले प्राथमिकतामा राखेको छ।

मन्त्रालयले सम्बन्धित यातायात व्यवस्था कार्यालयका प्रतिनिधिलाई स्मार्ट कार्ड बुझिलिई आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरेर सेवाग्राहीलाई वितरण गर्न निर्देशन दिएको जनाएको छ।

सामान नियन्त्रणमा लिएको विरोधमा महेन्द्रनगर बजार बन्द, व्यापारीद्वारा प्रदर्शन

मधेशदृष्टि
जनकपुरधाम।
गोदाममा छापा मारेर सामान नियन्त्रणमा लिएको विरोधमा धनुषाको क्षिरेश्वरनाथ नगरपालिका–५ महेन्द्रनगरका व्यापारीले बुधबार बजार बन्द गरी प्रदर्शन गरेका छन्।

स्थानीय व्यापारी शिवशङ्कर साहको गोदामबाट सामान नियन्त्रणमा लिएको विषयलाई लिएर छिरेश्वरनाथ उद्योग वाणिज्य सङ्घको अगुवाइमा व्यवसायीहरू आन्दोलनमा उत्रिएका हुन्।

गत आइतबार जनकपुर भन्सार कार्यालय, सशस्त्र प्रहरी र नेपाल प्रहरीको संयुक्त टोलीले महेन्द्रनगरस्थित साहको शङ्कर शम्भु जनरल स्टोरको गोदाममा छापा मारेको थियो । टोलीले गोदामबाट खर्बुजाको बीउ, बदाम, पार्ले चकलेटलगायत विभिन्न सामान नियन्त्रणमा लिएर गएको व्यापारीको भनाइ छ।

व्यापारीहरूले आफूले वैध रूपमा खरिद गरेका सामानको बिलबिजक हुँदाहुँदै गोदामको ताला तोडेर सामान लगिएको आरोप लगाएका छन् । सोही घटनाको विरोधमा बजार बन्द गरी प्रदर्शन गर्नुपरेको छिरेश्वरनाथ उद्योग वाणिज्य सङ्घका अध्यक्ष सुरेश यादवले बताए।

उनले व्यवसायीका कागजात तथा सामानको स्रोतको आवश्यक जाँच नगरी एकतर्फी रूपमा सामान नियन्त्रणमा लिने कार्यले स्थानीय व्यवसायीलाई निरुत्साहित बनाएको बताए । सामान वैध वा अवैध भन्ने विषय आवश्यक अनुसन्धान र प्रमाणका आधारमा टुङ्ग्याउनुपर्ने भन्दै सङ्घले निष्पक्ष छानबिनको माग गरेको छ।

यसअघि व्यापारी साहले पत्रकार सम्मेलन गरी आफूले नियमित रूपमा कर तिर्दै आएको र गोदाममा रहेका सामानको खरिद तथा बिक्रीसम्बन्धी बिलबिजक आफूसँग रहेको दाबी गरेका थिए । उनका अनुसार गोदामबाट करिब ७५ देखि ८० लाख रुपैयाँ बराबरको सामान लगिएको छ, जसमा खर्बुजाको बीउ मात्रै करिब ३२ लाख रुपैयाँ बराबरको रहेको छ।

साहले गोदाममा रहेका अधिकांश सामान नेपाली उत्पादन वा वैध माध्यमबाट खरिद गरिएका दाबी गर्दै आफूले व्यवसायसँग सम्बन्धित कर तथा अन्य कागजातसमेत अद्यावधिक राखेको बताएका छन्।

तर, जनकपुर भन्सार कार्यालयले भने व्यापारीको दाबीभन्दा फरक विवरण दिएको छ। जनकपुर भन्सार कार्यालयका प्रमुख भन्सार अधिकृत मानबहादुर पौडेलले भारतबाट तस्करीको माध्यमबाट नेपाल भित्र्याइएको खुलेपछि गोदाममा छापा मारेर सामान नियन्त्रणमा लिइएको बताए।

पौडेलका अनुसार छापाका क्रममा करिब १६ लाख ९६ हजार रुपैयाँ बराबरको सामान नियन्त्रणमा लिइएको हो। नियन्त्रणमा लिइएका सामानको स्रोत तथा भन्सारसम्बन्धी प्रक्रिया अघि बढाइने भन्सार कार्यालयले जनाएको छ।

व्यापारीले सामान वैध रहेको दाबी गरेका छन् भने भन्सार कार्यालयले तस्करीको माध्यमबाट भित्र्याइएको खुलेपछि नियन्त्रणमा लिइएको जनाएको छ । यस विषयमा थप अनुसन्धान तथा प्रमाणका आधारमा सामानको स्रोत र भन्सारसम्बन्धी प्रक्रिया टुङ्गो लाग्ने देखिएको छ।

फ्लाई दुबईको जहाज पोखरा अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थलमा अवतरण

गण्डकी।
फ्लाई दुबईले बुधबारदेखि सुरू गरेको दुबई–पोखरा–दुबई नियमित व्यावसायिक उडान अन्तर्गत दुबई अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थलबाट उडेको फ्लाई दुबईको जहाज बुधबार साँझ ६ः१९ बजे पोखरा अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थलमा अवतरण गरेको छ।

एक सय १३ यात्रु लिएर आएको बोइङ ७३७ म्याक्स जहाजलाई पोखरा विमानस्थलमा पानीको फोहराले स्वागत गरिएको विमानस्थलका महाप्रबन्धक जगन्नाथ निरौलाले जानकारी दिए । यात्रुको स्वागतका लागि पोखरा महानगरपालिकाका प्रमुख धनराज आचार्यसहित सरकारी अधिकारी र पर्यटन सम्बद्ध सङ्घसंस्थाका प्रतिनिधि विमानस्थलमा उपस्थित थिए।

नियमित उडान तालिकाअनुसार फ्लाई दुबईको जहाज बुधबार साँझ ७ः१५ बजे एक सय ५३ यात्रु लिएर दुबईका लागि उडेको विमानस्थलका महाप्रबन्धक निरौलाले बताए । यसअघि केही वायुसेवा कम्पनीले पोखरादेखि अन्तरराष्ट्रिय उडान सुरु गरे पनि नियमित हुन नसकेकामा फ्लाई दुबईले नयाँ आशा जगाएको उनले बताए।

पोखरादेखि दुबई भएर युरोप, अमेरिकालगायत विभिन्न गन्तव्य मुलुकमा जाने यात्रुलाई सहजता थपिने र यात्राअवधि छोटिँदा खर्च पनि घट्ने महाप्रबन्धक निरौलाले बताए । पर्यटकीय राजधानीसमेत रहेको पोखरासहित यहाँका पर्यटकीय क्षेत्रको घुमफिरका लागि विदेशी पर्यटकहरू सिधै पोखरा आउन सक्नेछन् । वैदेशिक रोजगारी, अध्ययन, घुमफिर आदिका लागि अरब मुलुकसहित अन्य देशमा जाने यात्रु तथा सर्वसाधारणका लागि पोखरा–दुबई उडान सेवा लाभदायी हुने देखिएको छ।

सन् २०२३ जनवरीदेखि सञ्चालनमा आएको यस विमानस्थलबाट नियमित अन्तरराष्ट्रिय उडान हुन सकेको थिएन। सरकारले चालु आवको

जलवायु सङ्कटमा नेपालले भोगेको जोखिमबारे विश्वको ध्यानाकर्षण

काठमाडौँ।
संयुक्त राष्ट्रसङ्घका महासचिव एन्टोनियो गुटेरेसले नेपालका विपद्ले जलवायु सङ्कटको जोखिम पुष्टि गरेको भन्दै विश्वसमुदायको ध्यानाकर्षण गराएका छन्।

राष्ट्रसङ्घको ८१औँ महासभाअन्तर्गत साधारण सत्रको उद्घाटन सत्रलाई सम्बोधन गर्ने क्रममा महासचिव गुटेरेसले जलवायु परिवर्तनका कारण तापक्रम वृद्धि भई नेपालसहित हिमाली मुलुक बढी प्रभावित भएको बताए । यसरी तापक्रम वृद्धि भई हिमनदी पग्लनेक्रम बढीरहे विश्वले अझै ठूलो समस्या झेल्नुपर्ने उनले बताए।

महासचिव गुटेरेसले तीन वर्षअघि नेपाल भ्रमणका क्रममा हिमनदी तीव्र गतिमा पग्लिरहेको भन्दै विश्व समुदायलाई चेतावनी दिएका थिए । उनले नेपालको भोटेकोशी बाढीजस्ता विपद्ले जलवायुजन्य समस्यालाई वास्तविकतामा परिणत गरेको स्पष्ट गरे।

'तीन वर्षअघि नेपालको हिमालबाट मैले विश्वको छाना भत्किँदै गएको चेतावनी दिएको थिएँ,' उनले भने, 'त्यतिबेलाको चेतावनीलाई अतिरञ्जित ठान्नेहरू भए पनि पछिल्ला घटनाले जलवायु परिवर्तनका असर अनुमान गरिएभन्दा छिटो, गम्भीर र व्यापक रूपमा देखिन थालेको पुष्टि गरेको छ।'

महासचिव गुटेरेसले जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न जोखिम अब भविष्यको विषय नभई वर्तमानको वास्तविकता बनिसकेको स्पष्ट गर्दै विश्वव्यापी कार्वन उत्सर्जनमा न्यून योगदान गर्ने मुलुकहरूले नै यसको ठूलो मूल्य चुकाइरहेको उल्लेख गरे। उनले जलवायु न्यायको आवश्यकता औंल्याउँदै प्रदूषण गर्नेहरूले नै त्यसको मूल्य तिर्नुपर्ने र जलवायुजन्य विपद्बाट प्रभावित जोखिममा रहेका मुलुकले क्षतिपूर्तिस्वरुप न्याय तथा आवश्यक वित्तीय सहयोग पाउनुपर्ने धारणा व्यक्त गरे।

'जलवायु परिवर्तनका कारण हुने हानि तथा क्षति सम्बोधन गर्न स्थापना गरिएको कोषमा पर्याप्त रकम छैन। विकसित मुलुकहरूलाई जलवायु वित्तसम्बन्धी आफूले गरेको प्रतिबद्धता पूरा गर्न आग्रह गर्दछु,' गुटेरेसले भने, 'जलवायु अनुकूलन वित्तलाई तीन गुणा वृद्धि गर्न र हानि तथा क्षति कोषमा थप स्रोत परिचालन गर्न आह्वान गर्दछु।'

भारी वर्षाको क्षतिबाट जोगिन स्थानीय प्रशासनको आग्रह

मधेशदृष्टि
वीरगंज।
नेपाल मौसम विज्ञान विभागले आगामी असोज ९ गते शुक्रबारदेखि ११ गते आइतबारसम्म देशका केही स्थानमा मेघगर्जनसहित भारी वर्षा तथा एक–दुई स्थानमा अति भारी वर्षाको सम्भावना रहेको जनाएको छ । जिल्ला प्रशासन कार्यालय पर्साले बाढी, पहिरो र शहरी डुबानको जोखिम बढ्न सक्ने भन्दै सर्वसाधारणलाई सतर्कता अपनाउन आग्रह गरेको छ । प्रशासनले अत्यावश्यक कामबाहेक रातको समयमा यात्रा नगर्न, खोला तथा नदी किनारका बासिन्दालाई उच्च सतर्कता अपनाउन र बाढी तथा पहिरो जोखिमयुक्त स्थानबाट टाढा रहन अनुरोध गरेको छ । विपद्को समयमा राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण प्राधिकरणको ११४९, नेपाल प्रहरीको १०० र सशस्त्र प्रहरीको ११७४ मा सम्पर्क गर्न सकिने प्रशासनले जनाएको छ । साथै, मौसम विभागका अद्यावधिक पूर्वानुमान तथा चेतावनीसम्बन्धी सूचना नियमित रूपमा लिन आग्रह गरिएको छ।

सडक विस्तारको विरोधमा घरघरमा कालो झण्डा

मधेशदृष्टि
वीरगंज।
वीरगंजको मुख्य सडक २५–२५ मिटर विस्तार गर्ने निर्णयविरुद्ध मेन रोडका स्थानीयवासी आन्दोलनमा उत्रिएका छन् । सडक विस्तारका क्रममा वर्षौंदेखि बसोबास गर्दै आएका घर तथा संरचना विस्थापित हुने जोखिम बढेको भन्दै स्थानीयले विरोध प्रदर्शन गर्दै घर–घरमा कालो झण्डा राख्ने घोषणा गरेका छन्।

वीरगंज सडक विस्तार पीडित संघर्ष समितिको नेतृत्वमा भएको विरोध प्रदर्शन आदर्शनगर चोकबाट सुरु भएको थियो । प्रदर्शनकारीहरूले विभिन्न नारासहित नगर परिक्रमा गर्दै माईस्थान नजिकैको चोकमा पुगेर सभा गरेका थिए। सभालाई सम्बोधन गर्दै संघर्ष समितिका अगुवा कुन्दन रौनियारले सडक विस्तारको निर्णयले स्थानीयवासीमाथि अन्याय भएको दाबी गरे। उनले राज्यको निर्णयप्रति सांकेतिक विरोध जनाउन घरधनीहरूले आफ्ना घर अगाडि कालो झण्डा राख्न थालेको बताए।

राज्यले स्थानीयको मागलाई बेवास्ता गरे थप कडा आन्दोलनका कार्यक्रम घोषणा गर्ने चेतावनीसमेत मेनरोडवासीले दिएका छन्। रौनियारका अनुसार उचित विकल्प र स्थानीयका माग सम्बोधन नभएसम्म आन्दोलन जारी रहनेछ।

सम्पादकीय

एमाले केन्द्रीय कमिटी बैठकले दिएको सन्देश

नेपालको राजनीतिमा दीर्घकालीन छाप छाड्दै आएको प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेकपा (एमाले) को हालै जारी केन्द्रीय कमिटी बैठक केवल सांगठनिक औपचारिकता वा एजेण्डागत छलफलमा मात्र सीमित छैन। पछिल्लो निर्वाचन परिणाम, सत्ता समीकरणका उतारचढाव र आन्तरिक गुटगत सन्तुलनको संघारमा बसेको यो बैठकले एमालेभित्रको वर्तमान मनोविज्ञान र आगामी राजनीतिक दिशाको स्पष्ट झल्को दिएको छ । बैठकस्थलबाट प्रवाहित दृश्यहरूले एकातिर पार्टी नेतृत्वको सुदृढ पकड र अनुशासनको कठोरता देखाएका छन् भने अर्कातिर तल्लो तहदेखि चुलिएको रूपान्तरण र पुनर्गठनको तीव्र दबाबलाई उजागर गरेका छन् । यसर्थ, यो बैठक सत्ता राजनीतिका तत्कालीन जोडघटाउभन्दा माथि उठेर एमाले कुन मोडमा उभिएको छ र उसले आफूलाई कसरी अघि बढाउन चाहन्छ भन्ने गम्भीर प्रश्नको जवाफ खोज्ने यत्न हो। बैठकको सञ्चालन र बहसको शैलीलाई हेर्दा पार्टीभित्र शीर्ष नेतृत्वको केन्द्रीयता र नियन्त्रण अझै बलियो देखिन्छ। अध्यक्ष स्वयम्ले बैठकको प्रत्यक्ष कमान्ड सम्हाल्नु र समय सीमा निर्धारणदेखि प्रक्रियागत कडाइ गर्नुले आन्तरिक असन्तुष्टिलाई साम्य पार्ने वा नियन्त्रित दायराभित्रै राख्ने रणनीतिलाई स्पष्ट पार्छ। तर, यही कठोरताभित्रैबाट पनि नेतृत्व परिवर्तन, कार्यशैलीमा सुधार र संगठनको पुनर्गठन हुनुपर्ने मागहरू मुखरित हुनुले एमालेभित्र विचार र प्रणालीको बहस जीवन्त रहेको सन्देश दिएको छ । नेतृत्वले अनुशासनलाई मजबुत बनाउने नाममा कार्यकर्ताको स्वाभाविक अभिव्यक्ति र रचनात्मक आलोचनालाई दबाउनुको साटो त्यसलाई आत्मसात् गर्न सक्नु नै पार्टीको आन्तरिक लोकतन्त्रको वास्तविक कसमस हुनेछ।

केन्द्रीय सदस्यहरूले राजनीतिक तथा संगठनात्मक प्रतिवेदनमाथि राखेका धारणा र समीक्षाले पार्टी पुनरुत्थानको मूल बाटो गल्ती सच्याउनु र जनतासँगको सम्बन्ध पुनर्जागृत गर्नु नै हो भन्ने निष्कर्ष निकालेका छन्। निर्वाचनमा भोगेको क्षति वा जनमतमा आएको फेरबदललाई केवल बाह्य षड्यन्त्र वा विपक्षीको दुष्प्रचार मात्र ठानेर पन्छिने छुट एमालेलाई छैन । आफ्ना नीति, व्यवहार र जनअपेक्षाबीच देखिएको खाडललाई स्वीकार गर्दै सच्चिने हिम्मत देखाउनु नै यो बैठकको मुख्य रचनात्मक सन्देश हो। विचारमा स्पष्टता, संगठनमा नयाँ ऊर्जा र जनकेन्द्रित एजेण्डाविना पुरानै ढर्रामा हिँडेर जनताको गुमेको विश्वास फर्काउन असम्भव छ भन्ने तथ्य केन्द्रीय कमिटीको मञ्चमा प्रस्टसँग पोखिएको छ।

वर्तमान राष्ट्रिय राजनीतिमा देखा परेका जटिलता, आर्थिक मन्दी, युवा पुस्ताको बढ्दो निराशा र भूराजनीतिक संवेदनशीलताका माझ एमालेले खेल्नुपर्ने भूमिका झनै पेचिलो बनेको छ। केवल सत्ता प्राप्तिको प्राविधिक दाउपेचमा मात्र अल्झिँदा पार्टीको मौलिक पहिचान र जनविश्वास धमिलिने खतरा रहन्छ। बैठकले दिएको अर्को महत्त्वपूर्ण झल्को के हो भने, एमालेले आफूलाई केवल विरोध र प्रतिवादमा सीमित राख्नु हुँदैन; बरु मुलुकका राष्ट्रिय मुद्दा, सुशासन, र समृद्धिका खाकामा स्पष्ट विकल्प पेस गर्ने उत्तरदायी राजनीतिक शक्तिका रूपमा प्रस्तुत गर्नुपर्छ । युवा पलायन रोक्ने र नागरिकमा आशा जगाउने नीतिगत प्रस्टता आजको प्राथमिक आवश्यकता हो।

निष्कर्षमा, नेकपा (एमाले) को यो बैठक कर्मकाण्डी निर्णय वा तत्कालीन शक्ति सन्तुलन मिलाउने उपक्रममा मात्रै टुंगिनु हुँदैन । बैठकले दिएको झल्कोले एमालेलाई रूपान्तरणको एउटा महत्त्वपूर्ण निर्णायक मोडमा उभ्याएको छ। यदि नेतृत्वले आन्तरिक आलोचनालाई आत्मसात् गर्दै, केन्द्रीकृत शैलीलाई लचिलो बनाएर तल्लो तहका कार्यकर्ता र आम जनताको भावनाअनुरूप पार्टीलाई पुनर्गठित गर्न सक्यो भने मात्र यो बैठक ऐतिहासिक सिद्ध हुनेछ । अन्यथा, औपचारिकता र आन्तरिक नियन्त्रणमै सीमित हुने निर्णयहरूले पार्टीको साख जोगाउन सक्ने छैनन्। रूपान्तरणको यो सन्देशलाई दस्तावेजमा मात्र होइन, व्यवहारमा उतार्नु नै एमालेको आगामी भविष्यको कसी हुनेछ।

वर्तमान चुनौती र पार्टीको बहुआयामिक पुनर्गठनका लागि प्रस्ताव

–योगेश भट्टराई

हामी इतिहासकै अत्यन्त कठिन र निर्णायक मोडमा आयोजित यस केन्द्रीय कमिटीको बैठकमा उपस्थित छौं। यो केवल एउटा नियमित सांगठनिक बैठक मात्रै होइन, यो हाम्रो आन्दोलन, हाम्रो विचार, हाम्रो संगठन र नेतृत्वको गम्भीर पुनरावलोकन÷ पुनर्गठन गर्ने ऐतिहासिक घुम्ती हो।

मानव सभ्यतालाई नै स्तब्ध बनाउने गरी भोटेकोशीमा आएको विनाशकारी 'हिमसुनामी'ले कहालीलाग्दो मानवीय क्षति, अकल्पनीय भौतिक विनाश र असह्य पीडा छाडेर गएको छ। यो त्रासदीपछि भोटेकोशी र त्रिशुली किनाराका दर्जनौं बस्तीहरु आज केवल बगर÷भग्नावशेषमाथि उभिएको मात्रै छैन; हजारौं परिवारका सपना, आशा र भविष्यका प्रश्न बोकेर उभिएको छ । देश यो त्रासदीले छाडेका गहिरा घाउचोट, अपूरणीय क्षति र असह्य आघात बोकेर उभिएको छ। यो विपद्ले संरचना मात्रै भत्काएको छैन, यसले पारिवारिक, सामाजिक र आर्थिक सम्बन्धका आधारहरू नै क्षतविक्षत बनाएको छ। दशकौंदेखि पुस्तौंपुस्ताले जोड्दै, जोगाउँदै र निर्माण गर्दै आएको पारिवारिक बनोट, नाता–सम्बन्ध, सामाजिक भरोसा, सामुदायिक सहकार्य र जीविकोपार्जनका आर्थिक आधारहरू एकैपटक तहसनहस भएका छन्।

ठीक त्यसैगरी, २१ फागुन २०८२ को प्रतिनिधिसभा निर्वाचनपछि पैदा भएको 'राजनीतिक ट्रमा' बाट हामी अझै पनि बाहिर निस्कन सकेका छैनौं । ७७ वर्ष लामो कम्युनिष्ट आन्दोलनको गौरवमय इतिहासमा भविष्य र क्रान्तिप्रतिको आशा, भरोसा र उत्साह यति कमजोर भएको क्षण सायद यसअघि कहिल्यै आएको थिएन । आज प्रश्न केवल निर्वाचनको हार–जितको होइन, आन्दोलनप्रतिको जनविश्वास, हाम्रो वैचारिक दिशा र भविष्यप्रतिको आशालाई कसरी पुनःजागृत गर्ने भन्ने हो।

नेपाली कम्युनिष्ट आन्दोलनको ७७ वर्षको इतिहासमा हामी कुनैबेला संसदीय गणितका हिसाबले यो भन्दा कमजोर अवस्थामा पनि थियौं । तर क्रान्तिप्रतिको प्रतिबद्धता, वर्तमानलाई बदल्ने उत्साह र भविष्य निर्माणप्रतिको आशावादका हिसाबले हामी कहिल्यै यति कमजोर भएका थिएनौं। आजको संकट संसद्मा हाम्रो संख्या घटेको मात्र होइन; यो नेतृत्वको क्रान्तिप्रतिको प्रतिबद्धता, नेता–कार्यकर्ताबीचको भरोसा र भविष्यप्रतिको सामूहिक आशामाथिको गम्भीर संकट हो । नेतृत्वप्रतिको नेता तथा कार्यकर्ताको मात्र होइन, समाजकै भरोसा यति गहिरोसँग कहिल्यै टुटेको थिएन।

इतिहासको यो निर्णायक घडीमा हाम्रो सामु एउटा गम्भीर प्रश्न खडा भएको छ, 'टुट्दै गएको विश्वास र कमजोर हुँदै गएको भरोसालाई कसरी पुनःआर्जन गर्ने ?' यसको उत्तर स्पष्ट छ, 'पार्टीलाई पुनर्जागृत गर्दै, सामूहिक प्रतिबद्धता र एकताका साथ पार्टीलाई सुदृढ बनाएर अघि बढ्ने ।'संकट इतिहासको अन्त्य होइन; नयाँ इतिहासको रचनाको अवसर पनि हो। संकटले पुराना नेतृत्व, सोच र संरचनाका सीमाहरूलाई उजागर गर्छ, तर त्यही संकटले रूपान्तरण र नयाँ सम्भावनाका ढोकाहरू पनि खोल्छ। आज हाम्रो अगाडि मूलतः दुईवटा बाटा छन् । पहिलो, संकटका वस्तुगत कारणको खोजी गर्नुको सट्टा दोष अरूमाथि थोपर्ने, 'षड्यन्त्रको सिद्धान्त'मा आत्मरक्षा खोज्ने र अरुको असफलतामा आफ्नो सफलताको खोज्दै यथास्थितिलाई निरन्तरता दिने। दोस्रो, निर्मम तर इमानदार आत्मसमीक्षामार्फत आफ्ना कमजोरी, अन्तर्विरोध र असफलताका कारण पहिचान गर्ने, तिनलाई स्वीकार गर्ने र बदलिँदो परिस्थितिअनुसार नेतृत्व, नीति, कार्यशैली तथा संगठनात्मक संरचनाको पुनरावलोकन र पुनर्गठन गर्ने बाटो।

हाम्रो छनोट स्पष्ट हुनुपर्छ, षड्यन्त्रको सिद्धान्त' मार्फत आत्मरक्षा होइन, आत्मसमीक्षा; जडता होइन, रूपान्तरण; अन्तर्विरोधबाट पलायन होइन, त्यसको द्वन्द्वात्मक समाधानमार्फत विकास; र संकटमा निराशा होइन, संकटभित्रै नयाँ सम्भावनाको खोजी।

त्यसैले यो संकट कम्युनिष्ट आन्दोलनको अन्त्यको संकेत होइन; संकटका कारकहरूको विघटन र बिदाइको समय हो । आन्दोलनलाई जोगाउने हो भने संकट जन्माउने नेतृत्व, संरचना, प्रवृत्ति र कार्यशैलीबारेमा गम्भीर छलफल गरेर ठोस निष्कर्षमा पुग्नु पर्दछ। त्यसैले आज हाम्रो अगाडि एउटै स्पष्ट विकल्प छ, 'पार्टी पुनर्गठन।'

पार्टी पुनर्गठनको औचित्य र आवश्यकताबारे मैले २०८२ असोज २९–३१ गते सम्पन्न केन्द्रीय कमिटीको बैठकमा १६ पृष्ठको लिखित धारणा प्रस्तुत गरेको थिएँ । यही विषयमा थप तथ्य, विश्लेषण र दृष्टिकोण समेट्दै पार्टीको ११ औं राष्ट्रिय महाधिवेशनमा कमरेड ईश्वर पोखरेलमार्फत छुट्टै दस्तावेजसमेत प्रस्तुत गरेका थियौं । ती दस्तावेजमा प्रस्तुत विचार, निष्कर्ष र प्रस्तावहरूलाई थप परिमार्जन गर्दै, बदलिएको राजनीतिक परिस्थिति र नयाँ सन्दर्भका कतिपय विषयसमेत समेटेर यो धारणा तयार गरिएको हो। विगतका अनुभव, वर्तमानका चुनौती र पार्टीको आगामी दिशाबारे थप गम्भीर बहस र आत्मसमीक्षाका लागि यो धारणा प्रस्तुत गरिएको छ।

(१) प्राकृतिक विपत्ति र पार्टीको भूमिका :

२०८३ भाद्र १० गते बिहान रसुवा जिल्लाको लाङटाङ हिमालबाट उत्पत्ति भएको विशाल हिमपहिरोले 'हिमाली सुनामी'को रूप लियो। त्यसपछि भोटेकोशी हुँदै त्रिशूली नदीमा आएको भीषण बाढी र पहिरोले रसुवा, नुवाकोट, धादिङ, गोरखा र नवलपुरमा ठूलो जनधनको क्षति पुर्‍यायो । हजारौं नागरिकलाई बगाएको छ। सैयौं घाइते हुनुहुन्छ, बेपत्ता हुनुहुन्छ। छिनभरमै हजारौं परिवारका सपना, सम्बन्ध र भविष्यसमेत तहसनहस बनाएको छ। हजारौं वर्षको गौरवमय सभ्यता र इतिहास बोकेका सहरहरू बगरमा परिणत भएका छन्। देशको एक प्रमुख व्यापारिक करिडोर आज बगरमा परिणत भएको छ। सडक, पुलसँगै करिडोरमा रहेका ७५९ मेगावाट क्षमताका १३ वटा जलविद्युत् आयोजना क्षतिग्रस्त भएका छन् । राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणका अनुसार जीडीपीमा ६.६९ प्रतिशत असर पुर्‍याएको छ। यस प्रकारको अकल्पनीय प्राकृतिक विपत्ति रोक्न सम्भव हुँदैन । तर विपत्तिपछि राज्यले कति छिटो, कति प्रभावकारी र कति समन्वित ढङ्गले जनताको जीवन जोगाउन सक्छ भन्ने कुरा राज्यको क्षमता र राजनीतिक नेतृत्वको परीक्षाको विषय हो। तर राहत तथा उद्धारका क्रममा तीन तहका सरकारबीच अपेक्षित सहकार्य र समन्वय हुन सकेन। सुरुङभित्र फसेकाहरूको उद्धारमा सुरुकै दिनदेखि सम्बन्धित परियोजना र परियोजनाका जानकारहरुलाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन लागि समन्वय गरिएन। जटिल र जोखिमपूर्ण उद्धारका लागि आवश्यक विदेशी प्रविधि तथा विशेषज्ञ जनशक्ति परिचालन गर्न ढिलाइ भयो । सरकारका तर्फबाट समयमै सर्वदलीय बैठक आयोजना गरी राजनीतिक दल, सुरक्षा निकाय, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज र आम नागरिकसहितको सिङ्गो राष्ट्रिय शक्तिलाई उद्धार र राहत अभियानमा एकताबद्ध गर्न पहलकदमी भएन। विपत्तिको क्षणमा राज्यको ढिलाइको मूल्य नागरिकले आफ्नो जीवनबाट चुकाउनुपर्छ । त्यसैले यी कमजोरीलाई सामान्य प्रशासनिक कमजोरीका रूपमा मात्र लिन मिल्दैन । उद्धार, राहत र पुनःस्थापनामा कहाँ, किन र कसरी कमजोरी भयो भन्ने विषयमा गम्भीर समीक्षा हुनुपर्दछ र त्यसबाट आगामी दिनका लागि स्पष्ट संस्थागत शिक्षा लिनुपर्दछ।

बाढी र पहिरोका कारण जीवन गुमाउनुहुने सम्पूर्ण नेपाली तथा विदेशी नागरिकहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । शोकसन्तप्त परिवारजनप्रति गहिरो समवेदना व्यक्त गर्दछु। घाइते तथा प्रभावित सबैको शीघ्र स्वास्थ्यलाभको कामना गर्दछु। पीडित परिवारलाई राहतको नाममा तत्कालीन सहयोग मात्र होइन, सुरक्षित पुनस्र्थापना, प्रभावकारी उपचार, जीविकोपार्जनको आधार र दीर्घकालीन पुनर्निर्माणको सुनिश्चितता गर्न सरकारको गम्भीर ध्यानाकर्षण गराउँदछु।

२०७२ सालको महाभूकम्प नेपालको इतिहासमा ठूलो विनाशको घटना थियो। तर त्यही विपत्तिका बीच राजनीतिक दलहरू एक ठाउँमा उभिए, राहत तथा उद्धारमा सहकार्य गरे र पुनर्निर्माणका काममा साझा जिम्मेवारी लिए । त्यही राष्ट्रिय एकताको वातावरणले संविधान निर्माणका क्रममा राजनीतिक दलहरूबीच सहमति कायम गर्नसमेत अनुकूल वातावरण निर्माण गरेको थियो। विगतको त्यो अनुभवबाट वर्तमान सरकारले आवश्यक शिक्षा लिन सकेन। राष्ट्रिय विपत्तिका बेला राजनीतिक विभाजनभन्दा माथि उठेर सिङ्गो राष्ट्रिय शक्तिलाई परिचालन गर्नुपर्ने आवश्यकता आज झन् प्रबल भएको छ।

विपत्तिको लगत्तै हाम्रो पार्टी र जनसंगठनका स्वयंसेवकहरूले राहत तथा उद्धारमा गरेको काम प्रशंसनीय छ। सीमित साधन र स्रोतका बीच नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल तथा विभिन्न स्वयंसेवकहरूले जीवन जोखिममा राखेर गरेको उद्धार र राहत कार्यको हामीले खुलेर प्रशंसा गर्नुपर्दछ। संकटका बेला नागरिकको जीवन जोगाउन मैदानमा खटिने प्रत्येक व्यक्ति र संस्थाको योगदानलाई सम्मान गर्नु हाम्रो राजनीतिक संस्कारको हिस्सा बन्नुपर्दछ।

हाम्रो पार्टीको भूमिका सरकारको आलोचनामा मात्र सीमित हुनु हुँदैन। सरकार जहाँ चुक्छ, त्यहाँ प्रश्न उठाउने; जहाँ राम्रो काम गर्छ, त्यहाँ साथ दिने; र जहाँ जनता संकटमा छन्, त्यहाँ पार्टी स्वयं उपस्थित हुने नीति लिनुपर्दछ। यही नै जिम्मेवार प्रतिपक्षको चरित्र र जनतासँग जोडिएको राजनीतिक पार्टीको पहिचान हो।

त्यसैले पार्टीका तर्फबाट संकलित तथा सार्वजनिक प्रतिबद्धताअनुसार रु. १ करोड २० लाख प्रधानमन्त्री राहत कोषमा जम्मा गर्नुपर्दछ । प्रभावित क्षेत्रमा पार्टी तथा जनसंगठनका नेता–कार्यकर्तालाई तत्काल परिचालन गरी क्षतिको यथार्थ विवरण संकलन गर्नुपर्दछ। प्रभावित जिल्ला तथा पालिकाका पार्टी कमिटीहरूलाई राहत, उद्धार, पुनःस्थापना र पुनर्निर्माणमा पार्टीको भूमिका सम्बन्धी स्पष्ट सुझावसहित प्रतिवेदन पेश गर्न निर्देशन दिनुपर्दछ । विपत्तिबाट प्रभावित क्षेत्रको तत्कालीन राहत र पुनःस्थापनासँगै दीर्घकालीन पुनर्निर्माणलाई समयबद्ध रूपमा अघि बढाउन पुनर्निर्माण प्राधिकरण गठनका लागि सरकारलाई दबाब दिनुपर्छ।

तत्कालीन राहतदेखि दीर्घकालीन पुनःस्थापनासम्मका प्रमुख काम अधिकतम दुई वर्षभित्र सम्पन्न गर्ने स्पष्ट कार्ययोजना बनाउन सरकारको ध्यानाकर्षण गराउनुपर्दछ । पुनर्निर्माणको नाममा वर्षौंसम्म पीडितलाई अनिश्चिततामा राख्ने प्रवृत्तिको अन्त्य हुनुपर्दछ। राहत र पुनर्निर्माणका काममा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्न संसदीय सर्वदलीय अनुगमन समिति गठका लागि पहल गर्नुपर्दछ । तर यस विपत्तिलाई केवल एउटा प्राकृतिक दुर्घटनाका रूपमा बुझेर हामी आफ्नो जिम्मेवारीबाट उम्कन सक्दैनौं। पछिल्ला वर्षहरूमा नेपालले सामना गरिरहेका जुरे पहिरो, थामे पहिरो, मेलम्ची बाढी तथा भोटेकोशीका पछिल्ला बाढी–पहिरोजस्ता घटनाले एउटा गम्भीर संकेत गरिरहेका छन् जलवायु परिवर्तन अब भविष्यको खतरा मात्र होइन, वर्तमानमै नेपाली जनजीवनमाथि आइपरेको संकट हो।

कार्बन उत्सर्जनमा नेपालको योगदान अत्यन्त न्यून छ । विभिन्न रिपोर्टअनुसार, विश्वका १० विकसित तथा शक्तिशाली देशले करिब ६९ प्रतिशत कार्बन उत्सर्जन गर्छन् भने बाँकी १९६ देशले करिब ३१ प्रतिशत। तर जलवायु परिवर्तनका असरबाट सबैभन्दा बढी जोखिममा पर्ने मुलुकमध्ये नेपाल एक हो । हाम्रा हिमाल पग्लिरहेका छन्, हिमताल तथा नदी प्रणालीमा जोखिम बढिरहेको छ, अतिवृष्टि र आकस्मिक बाढी–पहिरोका घटना बढिरहेका छन्। यसको मूल्य भने नेपालजस्ता न्यून उत्सर्जन गर्ने मुलुक र यहाँका सामान्य नागरिकले चुकाइरहेका छन्। जसले संकट सबैभन्दा कम पैदा गरेको छ, उसैले संकटको सबैभन्दा ठूलो मूल्य चुकाउनुपर्ने अवस्था जलवायु अन्यायको स्पष्ट रूप हो।

त्यसैले जलवायु परिवर्तन अब वातावरण मन्त्रालय वा कुनै एउटा सरकारी निकायको मात्र विषय रहनु हुँदैन। यो राष्ट्रिय विकास नीति, पूर्वाधार नीति, कृषि नीति, बस्ती विकास, राष्ट्रिय सुरक्षा र जनजीविकासँग जोडिएको प्रश्न हो। हाम्रो पार्टीले जलवायु परिवर्तन र त्यसका प्रभावबारे पार्टीपंक्ति तथा आम जनसमुदायमा व्यापक चेतना फैलाउने अभियान सञ्चालन गर्नुपर्दछ । जोखिमयुक्त बस्तीहरूको पहिचान, सुरक्षित तथा एकीकृत बस्ती निर्माण, नदी तथा जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र जलवायु–अनुकूल पूर्वाधार निर्माणका लागि नयाँ मापदण्ड बनाउन सरकारको ध्यानाकर्षण गराउनुपर्दछ।

इसिमोड र यूएनडीपीको अध्ययन प्रतिवेदनअनुसार कोसी, गण्डकी र कर्णाली जलाधार क्षेत्रका ३ हजार ६२४ हिमतालमध्ये ४७ वटा जोखिमयुक्त छन्। त्यसमध्ये २५ वटा चीनमा, २१ वटा नेपालमा र एउटा भारतमा छन्। विश्वका ८ हजार मिटरभन्दा अग्ला १४ वटा हिमालमध्ये ८ वटा हिमाल यही छन्। नेपालमा करिब ३ हजार ८ सयभन्दा बढी हिमनदी र २ हजार ३ सयभन्दा बढी हिमताल रहेका छन्। त्यस कारण संकट यही छ।

त्यसैले नेपालले जलवायु न्याय र जलवायु वित्तबाट अधिकतम लाभ लिन सक्ने गरी अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चमा प्रभावकारी कूटनीतिक पहलका लागि सरकारको ध्यानाकर्षण गराउनुपर्दछ । जलवायु परिवर्तनका कारण नेपालले व्यहोर्नुपरेको क्षति, अनुकूलनको आवश्यकता र पुनःस्थापनाको लागतलाई अन्तर्राष्ट्रिय समुदायसमक्ष सशक्त रूपमा प्रस्तुत गर्नुपर्दछ । जलवायु वित्तमा नेपालको न्यायोचित पहुँच, क्षति तथा नोक्सानीको सम्बोधन र हिमाली क्षेत्रको संरक्षणलाई नेपालको परराष्ट्र नीतिको महत्वपूर्ण एजेन्डा बनाउन सरकारको ध्यानाकर्षण गराउनुपर्दछ।

२) नेतृत्व हस्तान्तरण सम्बन्धमा :

२३ र २४ भदौ २०८२ का घटनापछि मूलतः पार्टी नेतृत्वप्रति आमजनसमुदायबाट व्यक्त धारणा तथा २०८२ फागुन २१ गते सम्पन्न प्रतिनिधिसभा निर्वाचनमा पार्टीले बेहोरेको असाधारण पराजयपश्चात् विकसित परिस्थितिका बारेमा सिङ्गो पार्टीले गम्भीरतापूर्वक विचार गर्नुपर्ने अवस्था सिर्जना भएको छ।

यसबीचमा केन्द्रीय निर्वाचन परिचालन कमिटीले अनलाइनमार्फत पार्टीपंक्तिको राय–सुझाव संकलन गरी समीक्षा प्रतिवेदन तयार गरेको छ । त्यसैगरी, केन्द्रीय सचिवालयबाट गठित निर्वाचन समीक्षा तथा पार्टी पुनर्गठन कार्यदलले समेत सबै प्रदेश, सम्पर्क कमिटी, जनसंगठन, निकाय, विभाग तथा प्रवासबाट सुझाव संकलन गरी महासचिव कमरेड शंकर पोखरेलमार्फत प्रतिवेदन तयार गरेको छ।

आमजनसमुदायबाट व्यक्त धारणा तथा यी दुवै प्रतिवेदनले प्रस्तुत गरेका निष्कर्षलाई गम्भीरतापूर्वक आत्मसात् गर्ने हो भने अब पार्टी नेतृत्वले नयाँ राजनीतिक निकासका लागि साहसिक निर्णय लिने बेला आएको छ। त्यसैले पार्टी अध्यक्ष कमरेड केपी शर्मा ओलीले नेतृत्वको जिम्मेवारीबाट सम्मानजनक रूपमा विदा लिएर नयाँ नेतृत्व निर्माणका लागि मार्ग प्रशस्त गर्नुपर्दछ। नेतृत्व हस्तान्तरण कुनै व्यक्ति विशेषलाई हटाउने वा स्थापित गर्ने प्रश्न मात्र होइन। यो पार्टीको लोकतान्त्रिक संस्कार, पुस्तान्तरण, वैचारिक पुनर्जागरण र नयाँ राजनीतिक विश्वास निर्माणसँग जोडिएको ऐतिहासिक प्रश्न हो। माक्र्सवादले हामीलाई सिकाएको छ, समाज स्थिर हुँदैन, परिवर्तन निरन्तर हुन्छ । उत्पादन सम्बन्ध बदलिन्छन्, सामाजिक चेतना बदलिन्छ, वर्गीय सम्बन्धका अभिव्यक्तिहरू बदलिन्छन् र त्यससँगै राजनीतिक आन्दोलनले पनि आफूलाई पुनर्गठित गर्नुपर्छ।

नेतृत्वको वास्तविक महानता पदमा अनन्तसम्म टिकिरहनुमा होइन; आफूले निर्माण गरेको आन्दोलनलाई आफूभन्दा अगाडि लैजान सक्ने नयाँ नेतृत्व निर्माण गर्न सक्नुमा हुन्छ। एउटा पुस्ताले अर्को पुस्तालाई जिम्मेवारी हस्तान्तरण गर्नु कमजोरी होइन, राजनीतिक परिपक्वता र दूरदर्शिता हो । विचारलाई व्यक्तिभन्दा माथि र पार्टीलाई व्यक्तिको निरन्तरताभन्दा माथि राख्न सक्ने नै परिपक्व नेतृत्व हो । फेरि नेतृत्व भनेको पदमा टिकिरहने विशेषाधिकार होइन; आन्दोलन, पार्टी र वर्गप्रतिको जिम्मेवारी पनि हो । इतिहासले व्यक्तिको निरन्तरता होइन, आन्दोलनको निरन्तरता खोजिरहेको छ । नेतृत्वको महानता पद जोगाउनुमा होइन—आन्दोलन जोगाउन आफ्नो पद त्याग्न सक्नुमा हुन्छ । त्यसैले आमसहमतिका आधारमा नयाँ नेतृत्व चयन गरी तत्काल राष्ट्रिय महाधिवेशन प्रतिनिधि परिषद्को बैठक तथा विधान महाधिवेशन आयोजना गर्नुपर्दछ । आवश्यकताअनुसार विधान संशोधन गरी पार्टीको संगठनात्मक संरचना र नेतृत्व प्रणालीलाई समयानुकूल पुनव्र्यवस्थित गर्नुपर्दछ । नयाँ राजनीतिक प्रतिवेदनमार्फत पार्टीको वैचारिक कार्यदिशा, राजनीतिक कार्यभार र संगठनात्मक प्राथमिकतालाई स्पष्ट रूपमा पुनःनिर्धारण गर्नुपर्दछ। विगतका कमजोरी र असफलताबाट शिक्षा लिँदै नयाँ विश्वास, नयाँ ऊर्जा र नयाँ राजनीतिक संस्कारसहित पार्टीलाई पुनर्गठन गर्नुपर्दछ। अन्ततः नेतृत्व हस्तान्तरणको उद्देश्य केवल नेतृत्व परिवर्तन गर्नु होइन; पार्टीलाई नयाँ जीवन, नयाँ दिशा र नयाँ विश्वास दिनु हो। सिङ्गो पार्टीलाई एकताबद्ध गर्दै नेता–कार्यकर्ताबीचको भरोसा पुनःस्थापित गर्नुपर्दछ र आगामी स्थानीय तह तथा प्रदेशसभाका निर्वाचनमा नेकपा (एमाले) को प्रभावकारी उपस्थिति र विजयका लागि आवश्यक राजनीतिक तथा संगठनात्मक आधार निर्माण गर्नुपर्दछ।

(३) संगठनात्मक क्षेत्रको पुनर्गठन सम्बन्धमा :

राज्य, नेपाली समाज र पार्टीको लोकतान्त्रीकरण जबजको आधारभूत पक्ष हो । २१ औं शताब्दीको खुला समाजमा प्रतिस्पर्धाबाट श्रेष्ठता हासिल गर्ने नीति हामीले अंगीकार गरेका छौं । विश्व कम्युनिस्ट आन्दोलनका अनुभवबाट सिक्दै सक्रियता, पहलकदमी, जनताको सेवा र परिणाममुखी प्रतिस्पर्धाका माध्यमबाट नेतृत्व विकास गर्ने बाटो हामीले स्वीकार गरेका छौं। तर जबजले अघि सारेको संगठनात्मक प्रबन्धको सही कार्यान्वयन हुन नसक्दा र पार्टीभित्रको लोकतान्त्रीकरणको ठीक अभ्यास कमजोर हुँदा, पार्टी एकातिर आकारमा ठूलो तर सारमा कमजोर बन्दै गयो; अर्कोतिर बाह्य राजनीतिक प्रतिस्पर्धामा गम्भीर पराजयको सामना गर्नुपर्‍यो। पार्टीको पुनर्जागरणका लागि संगठनको पुनर्गठन मात्र होइन, संगठनात्मक संस्कार, कार्यशैली र नेतृत्व विकासको प्रक्रियामै आमूल सुधार आवश्यक छ। यसर्थ, पार्टीलाई जीवन्त, लोकतान्त्रिक, गतिशील, जनआधारित र प्रतिस्पर्धी शक्तिका रूपमा पुनस्र्थापित गर्न संगठनात्मक क्षेत्रमा व्यापक पुनर्गठन तथा जंगी सुधार अनिवार्य भएको छ। यसका लागि निम्न अनुसार गर्नु पर्दछ।

☐ पार्टीको लोकतान्त्रीकरणका सम्बन्धमा, पार्टीका आठौँ, नवौँ र दशौँ महाधिवेशनमार्फत अभ्यास गरिएका अवधारणालाई नयाँ सन्दर्भअनुकूल थप परिमार्जन गरी केन्द्रदेखि स्थानीय तहसम्म लागू गरिनुपर्दछ। यसअन्तर्गत पार्टीका पदाधिकारीका लागि अधिकतम दुई कार्यकाल र ७० वर्षको उमेरहद सम्बन्धी प्रावधान पार्टी विधानमा पुनःस्थापित गरिनुपर्दछ।

☐ योग्यता र क्षमताका आधारमा जिम्मेवारी, जिम्मेवारीअनुसार परिणाम र परिणामका आधारमा मूल्यांकन हुने स्पष्ट, वस्तुनिष्ठ र पारदर्शी प्रणाली लागू गरिनुपर्दछ । नातावाद, गुटगत प्रभाव र पहुँचका आधारमा जिम्मेवारी बाँड्ने प्रवृत्तिको अन्त्य गरिनुपर्दछ।

☐ संसदीय फाँटका उम्मेदवार छनोट गर्दा पार्टी सदस्य तथा सम्बन्धित निर्वाचन क्षेत्रका आम नागरिकको अभिमतलाई निर्णायक आधार मान्नुपर्दछ।

☐ समानुपातिक उम्मेदवार तथा राज्यबाट प्राप्त हुने राजनीतिक अवसरमा श्रमिक वर्गप्रतिको प्रतिबद्धता, विषयगत योग्यता, पार्टीप्रतिको निष्ठा, स्वच्छ छवि, नैतिक आचरण र जनसम्बन्धलाई अनिवार्य मापदण्ड बनाइनुपर्दछ। समानुपातिक तथा राष्ट्रिय सभा सदस्यका हकमा 'एक व्यक्ति, एकपटक'को नीति कडाइका साथ लागू गरिनुपर्दछ।

☐ पार्टीका तहगत अधिवेशन तथा जनसंगठनका अधिवेशनहरूमा अधिकतम सहमतिका आधारमा नेतृत्व चयन गर्ने वातावरण निर्माण गर्नुपर्छ। जहाँ सहमति सम्भव हुँदैन, त्यहाँ स्वस्थ, स्वच्छ र लोकतान्त्रिक प्रतिस्पर्धामार्फत श्रेष्ठता हासिल गर्ने अवसरको ग्यारेन्टी गर्नुपर्छ। प्रतिस्पर्धालाई गुटगत टकरावको माध्यम होइन, विचार, क्षमता, योगदान र जनविश्वासको परीक्षण गर्ने लोकतान्त्रिक प्रक्रियाका रूपमा स्थापित गर्नुपर्छ।

☐ पार्टी, केन्द्रीय कमिटी, जनसंगठनका केन्द्रीय कमिटी तथा पार्टीका प्रदेश कमिटीको निर्वाचन पार्टीको केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले गर्ने व्यवस्था गरिनुपर्दछ । जनसंगठनका प्रदेशस्तरीय कमिटी तथा पार्टीका जिल्ला कमिटीको निर्वाचन प्रदेश निर्वाचन आयोगले गर्ने र जिल्लास्तरीय जनसंगठन तथा जिल्ला मातहतका पार्टी कमिटीको निर्वाचन जिल्ला निर्वाचन समितिले गर्ने व्यवस्था गरिनुपर्दछ । निर्वाचनसम्बन्धी परेका उजुरी तथा विवादको छानबिन र निरूपण एक तह माथिको निर्वाचन आयोगबाट हुने संस्थागत व्यवस्था गरिनुपर्दछ। यसले निर्वाचन प्रक्रियालाई स्वतन्त्र, निष्पक्ष, पारदर्शी र विश्वसनीय बनाउन मद्दत गर्नेछ।

☐ प्रवासी नेपाली मञ्चलाई सम्बन्धित देशमा रहेका नेपालीहरूको प्रभावकारी, सशक्त र प्रतिनिधिमूलक संगठनका रूपमा पुनर्गठन तथा विस्तार गरिनुपर्दछ। प्रवासी नेपालीका हित, अधिकार र सम्मानको संरक्षण गर्दै उनीहरूको ज्ञान, सीप, पूँजी, प्रविधि र अनुभवलाई नेपालको आर्थिक तथा सामाजिक रूपान्तरणसँग जोड्ने प्रभावकारी सेतुका रूपमा मञ्चलाई विकसित गर्नुपर्दछ। यसका लागि लगानी, उद्यमशीलता, रोजगारी, सीप तथा प्रविधि हस्तान्तरण र सामाजिक सुरक्षासम्बन्धी विषयमा सहजीकरण गर्ने ठोस कार्यक्रम अघि बढाउनुपर्दछ । प्रवासी नेपालीलाई केवल पार्टी संगठनका सदस्यका रूपमा मात्रै होइन, नेपालको विकास र समृद्धिका महत्वपूर्ण साझेदारका रूपमा स्थापित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनुपर्दछ। साथै, सम्बन्धित देशको कानुन र नेपालको राष्ट्रिय हितअनुकूल आवश्यकताअनुसार अवैतानिक प्रतिनिधि तथा जनसम्पर्क संयन्त्रका रूपमा नेपाली समुदाय र मातृभूमिबीच समन्वय गर्ने, नेपालको हित प्रवद्र्धन गर्ने र नेपालप्रति सकारात्मक धारणा निर्माण गर्ने संस्थागत भूमिका मञ्चलाई प्रदान गरिनुपर्दछ। यसका लागि संगठनात्मक संरचना, नेतृत्व विकास, सदस्यता प्रणाली, आर्थिक पारदर्शिता र संस्थागत समन्वयलाई समयानुकूल पुनर्गठन गर्दै प्रवासी नेपालीको शक्ति र सम्भावनालाई नेपालको राष्ट्रिय हितसँग जोड्ने गतिशील र मर्यादित संगठनका रूपमा प्रवासी नेपाली मञ्चको भूमिका अभिवृद्धि गरिनुपर्दछ।

☐ राज्य सञ्चालनमा शक्ति पृथकीकरण र शक्ति सन्तुलनको सिद्धान्त भएझैं, जबजको लोकतान्त्रिक मान्यताअनुरूप पार्टीभित्र पनि शक्ति, अधिकार र जिम्मेवारीको नियन्त्रण तथा सन्तुलन सुनिश्चित गरिनुपर्दछ। कुनै एक व्यक्ति, पद वा निकायमा अधिकारको अत्यधिक केन्द्रीकरण हुन नदिई निर्णय, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकनका अधिकारलाई संस्थागत रूपमा पृथक र सन्तुलित गरिनुपर्दछ। यसका लागि पार्टी विधानमै स्पष्ट, बाध्यकारी र प्रभावकारी व्यवस्था गरिनुपर्दछ।

☐ पार्टीका केन्द्रीय निकायहरू—अनुशासन आयोग, निर्वाचन आयोग र लेखा आयोगलाई महाधिवेशनप्रति प्रत्यक्ष जवाफदेही र कार्यसम्पादनमा स्वायत्त बनाइनुपर्दछ। यी तीनै निकायको प्रदेशस्तरीय संरचनासमेत सम्बन्धित प्रदेश अधिवेशनबाट निर्वाचित हुने व्यवस्था गरिनुपर्दछ। आयोगहरूले गरेका निर्णय तथा सिफारिसलाई सम्बन्धित तहको पार्टी कमिटीहरूले अनिवार्य रूपमा कार्यान्वयन गर्ने संस्थागत व्यवस्था गरिनुपर्दछ।

☐ पार्टीभित्रको आन्तरिक प्रतिस्पर्धालाई निषेध, गुटबन्दी र प्रतिशोधबाट पूर्ण रूपमा मुक्त गरिनुपर्दछ। प्रतिस्पर्धाको परिणामलाई सबै पक्षले स्वीकार गर्ने उच्चतम लोकतान्त्रिक संस्कार विकास गरिनुपर्दछ। प्रतिस्पर्धालाई विभाजनको आधार होइन, कमरेडली भावना, सहभागिता, सहकार्य र संगठनात्मक एकताको माध्यम बनाइनुपर्दछ । निर्वाचनपछि विजयी र प्रतिस्पर्धी दुवै पक्षले सँगसँगै काम गर्ने संस्कार अनिवार्य रूपमा विकास गरिनुपर्दछ। पार्टीका सबै आन्तरिक निर्वाचन स्वच्छ, स्वतन्त्र, निष्पक्ष र पारदर्शी ढंगले सम्पन्न गरिनुपर्दछ।

☐ पार्टीभित्रको कार्यविभाजन तथा संसदीय र राजकीय जिम्मेवारी बाँडफाँटमा स्पष्ट, वस्तुनिष्ठ, न्यायोचित र पारदर्शी मापदण्ड लागू गरिनुपर्दछ। जिम्मेवारी वितरण पहुँच, गुट वा व्यक्तिगत निकटताका आधारमा होइन, योग्यता, क्षमता, अनुभव, योगदान र जनसम्बन्धका आधारमा हुने सुनिश्चित गरिनुपर्दछ।

☐ 'नीतिमा आबद्धता, संगठनमा स्वायत्तता' को नीतिअनुरूप जनसंगठनहरूलाई परिचालित गरिनुपर्दछ। जनसंगठनहरूलाई सम्बन्धित वर्ग, समुदाय तथा पेशागत क्षेत्रको नेतृत्वदायी र प्रभावकारी संगठनका रूपमा विकास गरिनुपर्दछ। नेतृत्व चयनमा स्वच्छ, निष्पक्ष र पारदर्शी प्रतिस्पर्धाको लोकतान्त्रिक प्रक्रिया अवलम्बन गरिनुपर्दछ। पार्टी नेताहरूको व्यक्तिगत स्वार्थ र गुटबन्दीबाट जनसंगठनलाई मुक्त गर्दै सम्बन्धित क्षेत्रमा योग्य नेतृत्व र सक्षम पार्टी कार्यकर्ता निर्माण तथा व्यापक जनसम्बन्ध विस्तार गर्ने अभियानमा परिचालित गरिनुपर्दछ।

☐ निर्वाचनमा अन्तरघात गर्ने, पार्टी अनुशासन उल्लङ्घन गर्ने तथा प्रचलित कानुनबमोजिम दण्डनीय प्रकृतिका गतिविधिमा संलग्न नेता–कार्यकर्तामाथि स्पष्ट प्रमाण र निर्धारित प्रक्रियाका आधारमा कारबाही गरिनुपर्दछ, कारबाहीविरुद्ध निष्पक्ष पुनरावेदनको पारदर्शी व्यवस्था गरिनुपर्दछ।

☐ पार्टीको लेखा प्रणाली पूर्णतः पारदर्शी, उत्तरदायी र अनुशासित बनाइनुपर्दछ। आर्थिक अनुशासनलाई पार्टी जीवनको अनिवार्य राजनीतिक संस्कारका रूपमा स्थापित गरिनुपर्दछ। कम्तीमा पार्टी केन्द्र, प्रदेश, जिल्ला तथा जनसंगठनको केन्द्रीय तहका वार्षिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्ने अनिवार्य व्यवस्था गरिनुपर्दछ।

☐ पार्टीका अनुभवी नेता, विज्ञ तथा अग्रजहरूको ज्ञान, अनुभव र सुझावलाई संस्थागत रूपमा उपयोग गर्न सल्लाहकार समितिबाट नियमित सुझाव तथा परामर्श लिने प्रभावकारी व्यवस्था गरिनुपर्दछ।

☐ सम्पर्क कमिटी तथा मञ्चहरूलाई पार्टी निर्माण, जिल्ला पार्टीको काम र जनसम्बन्ध विस्तारको प्रभावकारी आधारका रूपमा परिचालित गरिनुपर्दछ। यिनलाई औपचारिक संरचनामा सीमित नराखी सम्बन्धित क्षेत्रका जनसमुदायसँग पार्टीको जीवन्त सम्बन्ध स्थापित गर्ने माध्यमका रूपमा विकास गरिनुपर्दछ।

☐ पार्टी र राज्य सञ्चालनसम्बन्धी नीति निर्माण, अध्ययन, अनुसन्धान र वैचारिक बहसका केन्द्रका रूपमा पार्टीका विभागहरूलाई 'थिङ्क ट्याङ्क' का रूपमा क्रियाशील बनाइनुपर्दछ । विभागका सुझाव र अध्ययनलाई पार्टीको नीति निर्माणमा संस्थागत रूपमा उपयोग गर्ने व्यवस्था गरिनुपर्दछ।

☐ नेता, कार्यकर्ता र सदस्यबीचको सम्बन्धलाई आश र त्रासको संस्कृतिबाट पूर्णतः मुक्त गर्दै आपसी विश्वास, सम्मान, आत्मीयता र लोकतान्त्रिक सहकार्यमा आधारित बनाइनुपर्दछ। पार्टीभित्र प्रश्न गर्ने, आलोचना गर्ने र फरक मत राख्ने अधिकारलाई संगठनात्मक संस्कारका रूपमा स्थापित गरिनुपर्दछ।

☐ हरेक तहको पार्टी कमिटीलाई आफ्नो तहको पार्टी काम, सामाजिक कार्य र जनसेवाप्रति स्पष्ट रूपमा जवाफदेही बनाइनुपर्दछ। समग्रमा नेकपा (एमाले) लाई पार्टी सदस्य र आम जनसमुदायले गौरव तथा विश्वास गर्न सक्ने र आफ्नो पार्टीका रूपमा अनुभूति गर्ने जनआधारित राजनीतिक संस्थाका रूपमा विकास गरिनुपर्दछ। पार्टी र जनसंगठनका हरेक तहमा नवयुवा, युवा र अग्रज पुस्ताको सम्मानजनक, अर्थपूर्ण र प्रभावकारी सहभागिता सुनिश्चित गरिनुपर्दछ।

☐ पार्टीका कार्यक्रम तथा सार्वजनिक जीवनमा देखिने तडकभडक, आडम्बर र विलासी जीवनशैलीको अन्त्य गर्दै नेता–कार्यकर्ताले जनताको जीवनसँग मेल खाने सादा, मितव्ययी, अनुशासित र जनपक्षीय जीवनशैली अपनाउने राजनीतिक संस्कार विकास गरिनुपर्दछ।

☐ प्राकृतिक विपत्ति तथा विभिन्न रोगबाट पीडित कार्यकर्ताको राहत, उपचार तथा सहयोगका लागि 'कार्यकर्ता संरक्षण कोष' स्थापना गरिनुपर्दछ। कोषको सञ्चालनका लागि स्पष्ट निर्देशिका निर्माण गरी न्यायोचित, पारदर्शी र प्रभावकारी ढंगले स्रोतको उपयोग हुने सुनिश्चित गरिनुपर्दछ।

☐ कार्यकर्ता उत्पादन, निर्माण र नेतृत्व विकासलाई पार्टी निर्माणको प्राथमिक कार्यका रूपमा लिँदै स्पष्ट नीति, मापदण्ड र कार्ययोजना बनाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ।

☐ पार्टीका नेता, कार्यकर्ता तथा सदस्यलाई उत्पादनमूलक कार्यसँग अनिवार्य रूपमा जोडिने, प्रचलित कानुनबमोजिम राज्यलाई कर बुझाउने र आर्थिक रूपमा आत्मनिर्भर बन्ने संस्कार विकास गर्न प्रोत्साहित गरिनुपर्दछ। साथै, पार्टी तथा जनसंगठनका नेता–कार्यकर्ताले वर्षमा कम्तीमा १५ दिन आफू कार्यरत भूगोलभन्दा बाहिर पुगेर श्रमदान, स्वयंसेवी कार्य तथा जनसेवामा सहभागी हुँदै जनतासँग प्रत्यक्ष अन्तरघुलन गर्ने व्यवस्था गरिनुपर्दछ।

☐ पार्टी स्कुल विभागमार्फत सञ्चालन हुने प्रशिक्षणको पाठ्यक्रमलाई समयानुकूल परिमार्जन गरी आर्थिक, राजनीतिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, वैचारिक तथा समसामयिक विषयलाई माक्र्सवादी दृष्टिकोणबाट विश्लेषण गर्न सक्ने सक्षम र व्यावहारिक कार्यकर्ता निर्माणमा केन्द्रित गरिनुपर्दछ।

☐ सार्वजनिक महत्वका विषयमा पार्टीले लिनुपर्ने नीति निर्माणका लागि नीति अध्ययन प्रतिष्ठानलाई अध्ययन, अनुसन्धान, खोज, छलफल र अन्तरक्रियाको प्रभावकारी केन्द्रका रूपमा विकास गरिनुपर्दछ। प्रतिष्ठानबाट तयार गरिएका विषयगत अवधारणापत्र पार्टीका तल्ला कमिटी तथा जनसंगठनमा छलफल र सुझावका लागि पठाउने व्यवस्था गरिनुपर्दछ । प्रदेश तहमा समेत नीति अध्ययन प्रतिष्ठान गठन गरी क्रियाशील बनाइनुपर्दछ। प्रतिष्ठानका अध्ययन तथा निष्कर्षका आधारमा पार्टीका नीति तथा प्रतिवेदन, निर्वाचन घोषणापत्र र सरकार सञ्चालनका आधारपत्र तयार गरिनुपर्दछ। प्रतिपक्षमा रहँदा यिनै अध्ययनलाई सरकारमाथि रचनात्मक दबाब, जनजागरण र वैकल्पिक नीति निर्माणको आधारका रूपमा उपयोग गरिनुपर्दछ।

☐ संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहका सम्भावित उम्मेदवारहरूको सूची समयमै तयार गरी मनोनयनपूर्व कम्तीमा एक साताको 'उम्मेदवार तयारी कक्षा' सञ्चालन गरिनुपर्दछ। यस्तो प्रशिक्षणमा सम्बन्धित तहको नीति, कानुन, जनप्रतिनिधिको भूमिका, सार्वजनिक उत्तरदायित्व, सञ्चार तथा निर्वाचन व्यवस्थापनसम्बन्धी आवश्यक विषय समेटिनुपर्दछ । योजना निर्माण, बजेट निर्माण, विकास तथा जनपरिचालनका बिषयमा प्रशिक्षित गर्नुपर्दछ।

४) वामपन्थी एकता र सहकार्य सम्बन्धमा:

नेपालमा लामो समयदेखि वामपन्थी दलहरूबीचको एकता, सहकार्य र एकीकरण महत्वपूर्ण राजनीतिक बहसको विषय बन्दै आएको छ। नेपाली वामपन्थी आन्दोलनले लामो यात्रामा फुट, विभाजन र विखण्डनका अनेक नकारात्मक अनुभव व्यहोरेको छ । तर यही इतिहासमा एकता, सहकार्य र एकीकरणका महत्वपूर्ण सकारात्मक दृष्टान्त पनि छन् । कमरेड पुष्पलाल, मनमोहन अधिकारी, तुलसीलाल अमात्य तथा जननेता मदन भण्डारीलगायतका अग्रज नेताहरूले आ–आफ्नो समयमा वामपन्थी एकता र एकीकरणका लागि महत्वपूर्ण पहल र योगदान गर्नुभएको थियो। २०७५ सालमा भएको एमाले–माओवादी एकतालाई 'ऐतिहासिक र महान्' भनिएको थियो । तर पर्याप्त वैचारिक, सांगठनिक र राजनीतिक तयारीबिना गरिएको उक्त एकताले अपेक्षित स्थायित्व हासिल गर्न सकेन। त्यसको वस्तुनिष्ठ र निर्मम समीक्षा हुनु आवश्यक छ।

जननेता मदन भण्डारीले पाँचौं राष्ट्रिय महाधिवेशनमा संयुक्त मोर्चा, वामपन्थी एकता र एकीकरणबारे प्रस्तुत गर्नुभएको दृष्टिकोणलाई आजको बदलिँदो राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय परिस्थितिअनुकूल परिस्कृत र विकसित गर्नुपर्दछ। विगतको अनुभवले हामीलाई एउटा स्पष्ट शिक्षा दिएको छ, हतारमा गरिएको एकताले अपेक्षित परिणाम दिँदैन; टिकाउ एकताका लागि विचार, नीति, संगठन र नेतृत्वमा पर्याप्त तयारी आवश्यक हुन्छ।

सर्वप्रथम प्रत्येक कम्युनिस्ट घटकले आजको समय र समाजका आवश्यकता अनुरूप आफ्नो विचार, नीति, संगठन र नेतृत्वलाई पुनर्गठन तथा रूपान्तरण गर्नुपर्दछ । त्यसपछि साझा वैचारिक धरातल, कार्यक्रम र राजनीतिक उद्देश्यका आधारमा पुनर्गठित कम्युनिस्ट शक्तिहरूसँग जबजको वैचारिक आधार र नेकपा (एमाले)को नेतृत्वदायी भूमिकामा सहकार्य, संयुक्त मोर्चा र क्रमिक एकीकरणको प्रक्रिया अघि बढाइनुपर्दछ । एकता संख्या जोड्ने अभियान मात्र होइन; विचार, संगठन, नेतृत्व र जनविश्वास जोड्ने ऐतिहासिक प्रक्रिया बन्नुपर्दछ।

(५) पार्टीमा नवयुवाहरूको प्रवेश सम्बन्धमा :

२३ भदौ २०८२ को घटनाले पार्टी, युवा तथा विद्यार्थी संगठन र नयाँ पुस्ताबीचको सम्बन्धमा गहिरिँदै गएको दूरीलाई सतहमा ल्याइदिएको छ। पछिल्लो स्ववियु निर्वाचनमा अनेरास्ववियुले प्राप्त गरेको परिणामले पनि नयाँ पुस्तासँग हाम्रो सम्बन्ध, संवाद र प्रभावबारे गम्भीर आत्मसमीक्षा गर्नुपर्ने अवस्था सिर्जना गरेको छ। यो केवल एउटा निर्वाचनको परिणाम होइन; पार्टी र नयाँ पुस्ताबीचको राजनीतिक सम्बन्ध कमजोर हुँदै गएको गम्भीर संकेतका रूपमा यसलाई बुझ्नुपर्दछ।

यसैगरी, हाम्रो ट्रेड युनियन तथा विभिन्न क्षेत्रका श्रमजीवी जनताबीच पनि दूरी बढ्दै गएको देखिन्छ। यो अवस्थालाई केवल संगठन विस्तारको समस्याका रूपमा होइन, पार्टी र नयाँ पुस्ता तथा श्रमजीवी जनताबीचको राजनीतिक सम्बन्ध र संवाद कमजोर हुँदै गएको विषयका रूपमा लिनुपर्दछ। अब हामीले नयाँ पुस्ताका युवा, विद्यार्थी तथा श्रमजीवी जनताबीच पार्टीका नीति, विचार र कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा पुर्‍याउने नयाँ विधि र प्रक्रिया अवलम्बन गर्नुपर्दछ। विशेषगरी नवयुवाका विभिन्न समूह तथा व्यक्तिहरूसँग नियमित संवाद, सहकार्य र अन्तरक्रियाको प्रक्रिया अघि बढाउनुपर्दछ।

नयाँ पुस्ताको विषयगत ज्ञान, सीप, सिर्जनशीलता, प्रविधि र रुचिलाई पार्टीको सम्पत्तिका रूपमा ग्रहण गर्दै पार्टीका विभिन्न मञ्चमार्फत उनीहरूको विचार र प्रतिभालाई सार्वजनिक बहस तथा नीतिनिर्माणसँग जोड्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ । नवयुवालाई पार्टीको केवल समर्थक वा मतदाताका रूपमा होइन, पार्टीको विचार, नीति, संगठन र नेतृत्व निर्माणका सक्रिय साझेदारका रूपमा जोड्ने वातावरण निर्माण गर्नुपर्दछ । नयाँ पुस्तासँगको दूरी घटाउने, संवाद बढाउने र उनीहरूलाई पार्टीको मूल राजनीतिक प्रक्रियामा सहभागी गराउने स्पष्ट नीति र कार्ययोजना अबको प्राथमिकता बन्नुपर्दछ।

६) सामाजिक समुदायसँग पार्टीको सम्बन्ध:

समाज जति विविध छ, पार्टीको अनुहार पनि त्यति नै विविध र प्रतिनिधिमूलक देखिनुपर्दछ। समाजको विविधता पार्टीको संरचनामा प्रतिबिम्बित नहुनु भनेको लोकतन्त्रको दायरा साँघुरो रहनु हो । समावेशी सहभागिता हामीले स्थापित गरेको लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको सुन्दरता मात्र होइन, संविधानको मूल मर्मसमेत हो । त्यसैले पार्टीको संगठन, नेतृत्व र नीति निर्माणमा समाजका सबै समुदायको सम्मानजनक र अर्थपूर्ण प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गरिनुपर्दछ। कम्युनिस्ट पार्टीको आधार श्रमजीवी वर्ग हो। सामाजिक, आर्थिक तथा राजनीतिक रूपमा किनारामा पारिएका समुदायको अधिकार, सम्मान र न्याय सुनिश्चित गर्नु पार्टीको राजनीतिक दायित्व हो। त्यसैले श्रमजीवी वर्ग, महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, थारू तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिलगायत विभिन्न समुदायको सम्मानजनक, प्रभावकारी र निर्णयकारी प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्न पार्टी विधानमा आवश्यक संशोधन गरिनुपर्दछ। श्रमजीवी वर्ग अधिकार रक्षासँगै सामाजिक न्यायको झन्डा पनि बोकीरहनुपर्छ।

समावेशिता केवल पद बाँडफाँट वा संख्यात्मक प्रतिनिधित्वमा सीमित हुनुहुँदैन। सम्बन्धित समुदायका वास्तविक समस्या, अनुभव, ज्ञान र सरोकारलाई पार्टीको नीति, कार्यक्रम र निर्णय प्रक्रियाको अभिन्न हिस्सा बनाउनुपर्दछ। 'जसको सरोकार, उसैको नेतृत्व' भन्ने मान्यतालाई व्यवहारमा रूपान्तरण गर्दै सम्बन्धित समुदायका व्यक्तिहरूलाई आफ्नो विषयमा नीति निर्माण, निर्णय र नेतृत्व गर्ने अवसर सुनिश्चित गरिनुपर्दछ। पार्टीका केन्द्रदेखि स्थानीय तहसम्मका संरचना, जनसंगठन तथा राज्यका नीति निर्माण प्रक्रियामा समेत तहगत रूपमा उनीहरूको सहभागितामूलक नेतृत्व स्थापित गर्ने व्यवस्था गरिनुपर्दछ । कुनै समुदायको विषयलाई केवल सम्बन्धित समुदायको मुद्दाका रूपमा सीमित नगरी पार्टीको समग्र राजनीतिक नीति र राज्य सञ्चालनको मूलधारमा समेट्ने गरी सामाजिक न्याय, समानता र समावेशितालाई मूलप्रवाहीकरण गरिनुपर्दछ।

(७) २०८२ भाद्र २३–२४ का घटना र छानबिन सम्बन्धमा :

२०८२ भाद्र २३ गते सुशासन, भ्रष्टाचारको अन्त्य तथा सामाजिक सञ्जालमाथिको प्रतिबन्ध हटाउन माग गर्दै नवयुवा पुस्ता सडकमा आयो । ती मागहरू जायज थिए । तत्कालीन सरकारले नवयुवाहरूलाई वार्तामा बोलाएर उनीहरूका माग सम्बोधन गर्ने र समस्याको समाधान खोज्ने पहल गर्नुपर्थ्यो। तर त्यसो हुन सकेन। सरकार, राजनीतिक दल तथा संसद्प्रतिको असन्तुष्टि क्रमशः आक्रोशमा परिणत हुँदै गएको थियो। भाद्र २३ गतेअघि पनि विभिन्न समूहका नाममा उक्त आक्रोशलाई संगठित गर्ने र सडकमा हिंसात्मक रूपमा प्रकट गर्ने प्रयासहरू भएका थिए। विभिन्न वर्ग, समुदाय तथा पेशामा रहेका असन्तुष्ट समूहहरूले समेत भाद्र २३ गतेको आन्दोलनप्रति ऐक्यबद्धता जनाउने पूर्वघोषणा गरिरहेका थिए । नेपालमा अस्थिरता निम्त्याउन चाहने विभिन्न व्यक्ति तथा समूहहरूले समेत उक्त प्रदर्शनलाई हिंसात्मक रूप दिन पूर्वतयारी गरिरहेका थिए भन्ने सूचनाहरु पर्याप्त रुपमा सार्वजनिक भएका थिए। यी सबै विषयमा सरकार र राज्य संयन्त्रका विभिन्न तहमा सूचना थिएन भनेर मात्र पन्छिन सकिँदैन। सरकारले आन्दोलनको घोषणा गर्नेहरूलाई वार्तामा बोलाएर समस्याको समाधान खोजोस् भन्ने हाम्रो अपेक्षा थियो, तर त्यो हुन सकेन। यसअघि कर्मचारी तथा शिक्षक आन्दोलनमा समेत व्यापक सुरक्षा प्रबन्ध गर्ने सरकारले भाद्र २३ गते सुरक्षा व्यवस्था किन कमजोर बनायो ? संसद् भवन तथा सिंहदरबारजस्ता सुरक्षा संवेदनशील क्षेत्रको सुरक्षा व्यवस्थालाई किन पर्याप्त ध्यान दिइएन ? सुरक्षा निकाय र राजनीतिक नेतृत्वबीच प्रभावकारी समन्वय किन हुन सकेन ? यस्ता गम्भीर प्रश्नहरू आज पनि अनुत्तरित छन्।

सरकारको कमजोर सुरक्षा व्यवस्थाको फाइदा उठाउँदै गलत तत्वहरूले आन्दोलनलाई हिंसात्मक रूप दिए । त्यस क्रममा सुरक्षाकर्मीको गोलीबाट २४ जना अबोध नवयुवाको ज्यान गएको दुःखद घटना भयो। तत्कालीन सरकारको नेतृत्वकर्ताका रूपमा भाद्र २३ गते सरकारबाट भएको कमजोरीप्रति आत्मालोचना गर्नैपर्दछ। घटनाप्रति दुःख व्यक्त गर्नैपर्दछ, सार्वजनिक रूपमा माफी माग्नुपर्दछ र मृतकका परिवारसँग सम्बन्ध स्थापित गरी उहाँहरूको दुःखमा सहभागी बन्नुपर्दछ।

एकातिर आफ्ना माग र भावनाप्रति अपमान तथा बेवास्ता गरिएको निष्कर्ष, अर्कातिर आफ्ना निहत्था साथीहरूमाथि भएको बर्बर दमनप्रतिको आक्रोश—यी दुई मनोविज्ञानको बीचमा भाद्र २४ गते विभिन्न स्वार्थ बोकेका गलत समूहहरूले जेन–जी आन्दोलनको दुरुपयोग गरे। आन्दोलनमा नियोजित, श्रृंखलाबद्ध र संगठित घुसपैठ भएको देखिन्छ। आपराधिक गतिविधिहरू भए। राष्ट्रिय सम्पदा तथा सार्वजनिक सम्पत्तिमा आगजनी गरियो । निजी तथा व्यावसायिक संरचनामाथि समेत आगजनी र तोडफोड भयो। इतिहास र राष्ट्रिय गौरवसँग जोडिएका संरचनाहरू क्षतिग्रस्त भए।

आफ्नो समयमा राजनीतिक परिवर्तन र सामाजिक रूपान्तरणमा महत्वपूर्ण योगदान गरेका नेताहरूमाथि समेत अमानवीय आक्रमण गरियो र घरहरू जलाइए। सिंहदरबार, संसद् भवन, सर्वोच्च अदालत, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको भवन, प्रदेश सरकारका कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, पार्टी कार्यालय, व्यावसायिक तथा व्यापारिक प्रतिष्ठान, सञ्चारगृहलगायतका संरचनामा आगजनी र तोडफोड गरियो। यस स्तरको आगजनी, तोडफोड, लुटपाट र हिंसात्मक गतिविधिले देशको सार्वजनिक जीवन, राष्ट्रिय सम्पदा र सामाजिक मनोविज्ञानमा गम्भीर क्षति पुर्‍यायो।

सरकारद्वारा गठित गौरिबहादुर कार्की संयोजक रहेको छानबिन आयोग तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले उपरोक्त घटनाको छानबिन गरी प्रतिवेदनसमेत सार्वजनिक गरेका छन्। तर गौरिबहादुर कार्की आयोगको प्रतिवेदनको निष्पक्षता, दायरा र निष्कर्षमाथि गम्भीर प्रश्नहरू उठेका छन्। विशेषगरी भाद्र २४ गतेका घटनाका विभिन्न पक्ष पर्याप्त रूपमा समेटिन नसकेको भन्दै प्रतिवेदनप्रति असन्तुष्टि व्यक्त भएको छ। आयोगका संयोजकका पछिल्ला सार्वजनिक अभिव्यक्तिहरूले समेत प्रतिवेदनको निष्पक्षता र प्रक्रियाबारे थप प्रश्न उठाएका छन्। त्यसैले अपूर्ण, अधुरो वा आग्रहपूर्ण ठानिएको प्रतिवेदनलाई अन्तिम सत्यका रूपमा स्वीकार गर्न सकिँदैन।

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको प्रतिवेदनसमेत सरकारको दबाबमा तोडमोड गरिएको भन्ने सूचनाहरू सार्वजनिक भएका छन्। यस्तो गम्भीर विषयमा 'तैं चुप, मैं चुप'को अवस्था उचित हुँदैन। भाद्र २३ र २४ गतेका घटना तथा त्यससँग जोडिएका र अझै सार्वजनिक हुन बाँकी विविध पक्षहरू सत्यतथ्यसहित बाहिर ल्याइनुपर्दछ। दोषी जोसुकै भए पनि कानुनी दायरामा ल्याउनुपर्दछ र दण्डहीनताको अन्त्य गरिनुपर्दछ।

यसर्थ, भाद्र २३ र २४ गतेका घटनाको समग्र, निष्पक्ष र विश्वसनीय छानबिनका लागि सर्वोच्च अदालतका बहालवाला न्यायाधीशको अध्यक्षतामा उच्चस्तरीय न्यायिक आयोग गठन गरी सत्य–तथ्य सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। आयोगको निष्कर्षका आधारमा दोषीमाथि कानुनबमोजिम कारबाही र पीडित तथा मृतकका परिवारलाई न्याय सुनिश्चित गरिनुपर्दछ । हाम्रो पार्टीले भाद्र २३–२४ का घटनाको सत्य–तथ्य सार्वजनिक गर्ने, दोषीलाई कानुनी कारबाहीको दायरामा ल्याउने र पीडितलाई न्याय सुनिश्चित गर्ने मागलाई जोडदार रूपमा अघि सार्नुपर्दछ।

(८) सरकारको अडिट सम्बन्धमा :

यतिवेला राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीले प्रतिनिधिसभामा १८२ सिट प्राप्त गरी सरकारको नेतृत्व गरिरहेको छ भने हाम्रो पार्टी २५ सिटमा खुम्चिन बाध्य भएको छ। संसदीय संख्याका हिसाबले कमजोर भए पनि लोकतान्त्रिक आन्दोलन, राष्ट्रियताको संरक्षण, सामाजिक न्याय, राष्ट्रिय एकतालगायतका विषयमा हाम्रो पार्टीको महत्वपूर्ण भूमिका रहँदै आएको छ। वर्तमान संविधान निर्माणमा हाम्रो पार्टीले नेतृत्वदायी भूमिका खेलेको तथ्य सबैलाई स्मरणीय छ।

यतिवेला हाम्रो पार्टीले खबरदारी र जागरणको भूमिकालाई केन्द्रमा राख्दै रचनात्मक प्रतिपक्षको जिम्मेवारी पूरा गर्नुपर्दछ। संविधानको रक्षा, लोकतन्त्रको सुदृढीकरण, राष्ट्रियताको संवद्र्धन, राष्ट्रिय एकता, सामाजिक न्याय तथा विकास निर्माणका सकारात्मक कदममा हाम्रो पार्टीले सरकारलाई साथ दिनेछ। तर उल्लिखित विषयमा हुने गलत निर्णय तथा गतिविधिप्रति सदैव खबरदारी गर्दै जनदबाबसमेत सिर्जना गर्नेछ। आवश्यकताअनुसार सदन र सडकको भूमिकालाई समन्वयात्मक रूपमा अघि बढाइनेछ।

पार्टीले सरकारका मन्त्रालय तथा विभागको कामसँग मिल्दोजुल्दो हुने गरी केन्द्रीय विभागहरू गठन गरेको छ। अब ती सबै विभागले आ–आफ्नो कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित मन्त्रालय तथा विभागको कामको नियमित अनुगमन गर्नुपर्दछ। सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट, प्रतिबद्धता, राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको घोषणापत्र तथा समय–समयमा गरिएका निर्णयका आधारमा सरकारको मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्दछ । हाम्रा विभागहरूले तथ्य र तथ्याङ्कका आधारमा सरकारको 'अडिट' गर्नुपर्दछ र त्यसको प्रतिवेदन आवधिक रूपमा सार्वजनिक गर्नुपर्दछ । त्यही तथ्यगत मूल्याङ्कनका आधारमा सरकारलाई समर्थन वा विरोध गर्ने पार्टीको नीति तय गरिनुपर्दछ । सरकारका कमीकमजोरी तथा जनहितविपरीतका निर्णयहरूलाई तथ्यसहित सार्वजनिक गर्दै जनदबाबलाई संगठित र प्रभावकारी बनाउँदै लैजानुपर्दछ।

तपाईं–हामीलाई थाहा छ, हामीले ७७ वर्षमा छिचोलेर आएको बाटो सजिलो थिएन । इतिहासका अनेक हन्डर–ठक्कर खाँदै, अनेक जाडो–गर्मी सहँदै, अनेक संकट र चुनौती पार गर्दै यो आन्दोलन यहाँसम्म आइपुगेको हो। तर हरेक कठिनाइबाट हामीले सिक्यौं, हरेक संकटमा आन्दोलनलाई सम्हाल्यौं। हाम्रो इतिहासले भन्छ, व्यक्तिहरु गौण थिए, आन्दोलन महान् थियो । आवश्यकताअनुसार आन्दोलनलाई निर्ममतापूर्वक पुनर्गठित गर्दै अगाडि बढ्यौं। यही हाम्रो इतिहास हो, हाम्रो शक्ति यही हो।

आज फेरि हामी एउटा कठिन र निर्णायक मोडमा उभिएका छौं । नेपाली समाजको वर्गचरित्र, उत्पादन सम्बन्ध र विश्व व्यवस्थामा भइरहेका परिवर्तनलाई हेर्दा नेपालमा कम्युनिष्ट आन्दोलनको वस्तुगत आधार समाप्त होइन बलियो भएर आएको छ। तर इतिहासले अवसर मात्र दिँदैन, तयारी र सही नेतृत्वको माग पनि गर्छ। त्यसका लागि मैले माथि उल्लेख गरेका वैचारिक, सांगठनिक, राजनीतिक, नेतृत्वसम्बन्धी र पुस्तान्तरणका प्रश्नमा समयमै आफूलाई तयार गर्नुपर्छ । आम जनताको भावना र निर्वाचन समीक्षा तथा पार्टी पुनर्गठन कार्यदलले १३ वटा समूहमा प्राप्त गरेको सुझावलाई केन्द्रमा राखेर पुनर्गठनको अभियान सुरु गर्नुपर्दछ।

मलाई गहिरो विश्वास छ, यो केन्द्रीय कमिटी त्यस दिशातर्फ अग्रसर हुनेछ । यो बैठक केवल तत्कालीन समस्याको कर्मकाण्डी व्यवस्थापनमा टुंगिने छैन; यसले पार्टी पुनर्गठनको स्पष्ट मार्गचित्र तयार गर्नेछ । निराशालाई आशामा, संकटलाई अवसरमा र विघटनको चुनौतीलाई पुनर्गठनको शक्तिमा बदल्नुपर्छ। यो बैठकबाट प्रतिक्रियावादीहरू थप उत्साहित होइन, निराश हुनेछन्; हामीतिर आशाका नजरले हेरीरहेकाहरुमा नयाँ आशा, उत्साह र भरोसा भरिनेछ।

दुई महिनामा १ करोड १५ लाखभन्दा
बढीका अवैध सामान बरामद

मधेशदृष्टि
सिरहा।
नेपाल–भारत सीमा क्षेत्रमा भन्सार छली तथा चोरी पैठारी नियन्त्रणका लागि सशस्त्र प्रहरीले सञ्चालन गरेको निगरानी तथा गस्ती अभियानका क्रममा सिरहामा पछिल्लो दुई महिनामा १ करोड १५ लाख रुपैयाँभन्दा बढी मूल्यका अवैध सामान बरामद गरेको छ।
सशस्त्र प्रहरीका अनुसार सोमबार मात्रै जिल्लाका विभिन्न सीमावर्ती क्षेत्रबाट १३ लाख ३५ हजार २५१ रुपैयाँ बराबरका भन्सार छली गरी नेपाल भित्र्याइएका तथा भारततर्फ लैजान खोजिएका सामान बरामद गरिएको हो।
सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल नम्बर ७ गण हेडक्वार्टर सिरहाका प्रमुख सशस्त्र प्रहरी उपरीक्षक सुमनजंग थापाका अनुसार सीमा क्षेत्रमा खटिएका छुट्टाछुट्टै टोलीले भारतीय नम्बर प्लेटको बीआर ३२ ओ ११३५ नम्बरको मोटरसाइकलमा लोड गरिएको अवस्थामा विभिन्न सामान नियन्त्रणमा लिएको हो।
बरामद सामग्रीमा लत्ताकपडा, किराना सामान, सुर्ती, कस्मेटिक सामग्री, जुत्ता, खेलौना, पेयपदार्थ तथा मदिरालगायत छन्। बरामद सामान आवश्यक कानुनी प्रक्रिया पूरा गरी माडर भन्सार कार्यालयमा दाखिला गरिएको सशस्त्र प्रहरीले जनाएको छ।
सशस्त्र प्रहरीका अनुसार चालु आर्थिक वर्षको साउन र भदौ महिनामा सिरहाका विभिन्न सीमावर्ती क्षेत्रबाट १ करोड १५ लाख २१ हजार ५२ रुपैयाँ बराबरका अवैध सामान तथा मोटरसाइकल बरामद भएका छन्। गत २३ साउनमा मोटरसाइकल, लत्ताकपडा, कस्मेटिक तथा किराना सामग्री र विभिन्न ब्रान्डका मदिरासहित ४५ लाख ७४ हजार ५९ रुपैयाँ बराबरका सामान बरामद गरिएको थियो।
त्यसैगरी भदौ महिनामा ६९ लाख ४६ हजार ९९३ रुपैयाँ बराबरका अवैध सामान बरामद गरी भन्सार कार्यालयमा बुझाइएको सशस्त्र प्रहरीले जनाएको छ। सीमा क्षेत्रमा हुने चोरी पैठारी तथा अवैध निकासी नियन्त्रणका लागि गस्ती, निगरानी र चेकजाँचलाई थप प्रभावकारी बनाइएको सशस्त्र प्रहरीको भनाइ छ।

लक्ष्मीपुरमा २० बिघा सार्वजनिक जग्गामा वृक्षरोपण

मधेशदृष्टि
वीरगंज।
सार्वजनिक तथा कृषि वन क्षेत्रको संरक्षण र सदुपयोग गर्ने उद्देश्यले पर्साको जगरनाथपुर गाउँपालिका–२ लक्ष्मीपुरस्थित फुलबारी टोलमा वृक्षरोपण अभियान सुरु गरिएको छ। स्थानीय व्यवस्थापन समूहको पहलमा करिब २० बिघा क्षेत्रफलमा विभिन्न प्रजातिका बिरुवा रोप्ने अभियान अघि बढाइएको हो। लामो समयदेखि उचित संरक्षण र उपयोगको अभावमा रहेको सार्वजनिक जग्गालाई व्यवस्थित गर्दै कृषि वनका रूपमा विकास गर्ने उद्देश्यले अभियान सञ्चालन गरिएको आयोजकले जनाएको छ।
अभियानअन्तर्गत पहिलो चरणमा आँप, अम्बा, अमला, सगुवानलगायत विभिन्न प्रजातिका बिरुवा रोपिएको छ। वृक्षरोपण अभियानको उद्घाटन पर्सा क्षेत्र नं. ४ का पूर्वसांसद तथा पूर्वमन्त्री रमेश रिजालले बिरुवा रोपेर गरेका थिए। कार्यक्रममा मधेश प्रदेशसभा सदस्य शंकर चौधरी, जगरनाथपुर गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्रीकान्त यादव, गादीमाई वन व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष सहरुम गदी, नेपाली कांग्रेस पर्साका कोषाध्यक्ष प्रेम थापालगायतको सहभागिता थियो।
कार्यक्रममा सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण, वातावरणीय सन्तुलन र स्थानीय क्षेत्रमा हरियाली विस्तारका विषयमा वक्ताहरूले जोड दिएका थिए। सार्वजनिक क्षेत्रलाई अतिक्रमण तथा अव्यवस्थित प्रयोगबाट जोगाउँदै कृषि वनको रूपमा विकास गर्न सके वातावरण संरक्षणसँगै स्थानीय समुदायलाई समेत दीर्घकालीन लाभ पुग्ने उनीहरूको भनाइ थियो।
व्यवस्थापन समूहका अनुसार संरक्षणको अभावमा रहेको सार्वजनिक जग्गालाई व्यवस्थित उपयोगमा ल्याउँदै वृक्षरोपणमार्फत हरित क्षेत्र विस्तार गर्ने योजना बनाइएको हो। करिब २० बिघा क्षेत्रमा वृक्षरोपण पूरा भएपछि लक्ष्मीपुरको फुलबारी टोलमा हरियाली क्षेत्र विस्तार हुनुका साथै सार्वजनिक जग्गाको संरक्षणमा समेत टेवा पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।
रोपिएका बिरुवाको संरक्षण, सिँचाइ तथा हुर्काउने जिम्मेवारी व्यवस्थापन समूह र स्थानीय समुदायको सहकार्यमा अघि बढाइने जनाइएको छ। सार्वजनिक जग्गा संरक्षणसँगै कृषि वनको विकास र वातावरणीय संरक्षणलाई प्राथमिकतामा राखेर अभियानलाई निरन्तरता दिने आयोजकको भनाइ छ। कार्यक्रममा जगरनाथपुर गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सन्देश यादव, वडा अध्यक्ष नेपाली कुशवाहा, लक्ष्मी साह तेली, बिहारी महतो नुनियालगायत स्थानीयवासीको सहभागिता रहेको थियो।

समावेशी शिक्षालाई प्रभावकारी बनाउन
प्रदेशस्तरीय सिकाइ आदानप्रदान

मधेशदृष्टि
जनकपुरधाम।
शिक्षाका लागि राष्ट्रिय अभियान नेपालको आयोजनामा बुधबार प्रदेशस्तरीय सिकाइ आदानप्रदान तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ। युरोपेली युनियनको सहयोग तथा पिपुल इन निड, नेपाल अपाङ्ग महिला संघ र एकाउन्टेबिलिटी ल्याबको साझेदारी तथा सहकार्यमा सञ्चालित पहुँच परियोजनाअन्तर्गत कार्यक्रम आयोजना गरिएको हो।
कार्यक्रममा विशेषगरी अपाङ्गता भएका बालबालिका, सीमान्तकृत समुदाय तथा शिक्षामा पछाडि पारिएका बालबालिकाको पहुँच, सहभागिता र सिकाइ सुनिश्चित गर्न समावेशी शिक्षालाई व्यवहारमै प्रभावकारी बनाउनुपर्नेमा जोड दिइएको थियो।
शिक्षाका लागि राष्ट्रिय अभियान नेपालका केन्द्रीय सचिव कमलेश मण्डलका अनुसार सप्तरी, धनुषा र सिरहाका ९ पालिकामा सञ्चालित पहुँच परियोजनाअन्तर्गत समावेशी शिक्षाका लागि सरकारले बनाएको नीतिअनुसार प्रक्रिया अघि बढिरहेको छ वा छैन भन्ने विषयमा वकालत हुँदै आएको छ। सोही विषयमा भएका प्रयास, अनुभव र सिकाइ आदानप्रदान गर्न कार्यक्रम आयोजना गरिएको उनले बताए।
उनका अनुसार समावेशी शिक्षाको क्षेत्रमा आगामी दिनमा गर्न सकिने काम, सरकारले लिनुपर्ने पहललगायत विषयमा प्यानल डिस्कसन तथा अन्तरक्रिया गरिएको थियो। कार्यक्रममा विभिन्न स्थानीय तथा प्रदेश तहमा समावेशी शिक्षाका क्षेत्रमा भएका सफल प्रयास, नवीन अभ्यास, अनुभव तथा सिकाइबारे छलफल गरिएको थियो। कार्यक्रममा शिक्षाविद् रघुवीर राय, एनजीओ फेडरेसनका नागेन्द्र दुबे, पिपुल इन निडका सुशील साह, शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्रालय र खेलकुद तथा समाज कल्याण मन्त्रालयका प्रतिनिधि तथा राजनीतिक दलका प्रतिनिधिको सहभागिता रहेको थियो।

पानीको स्रोत पुनर्भरण पोखरी

महोत्तरी।
चुरे शिखरको उद्गमस्थलदेखि पूर्वपश्चिम राजमार्गको रातुपुलबाट एक किलोमिटर दक्षिणसम्म रातु नदीले महोत्तरी र धनुषा जिल्ला छुट्याउँछ। करिब २८ किलोमिटरको यो दूरीबीच नदीका दायाँबायाँका वन क्षेत्रमा निर्मित पोखरी चुरेकाछका मात्र नभएर तलसम्मकै बस्तीका लागि जीवनदायिनी बनेका छन्। रातु वारिपारिका यो क्षेत्रमा २१३ पुनर्भरण पोखरी छन्। गत वर्ष कम पानी प¥यो। धेरै ठाउँका पानीका स्रोतका मुहान सुकेर खानेपानीकै समस्या भयो। तर रातु नदीको पानी नै खानेपानीको स्रोत रहेका रातु वारिपारिका २० भन्दा बढी बस्तीमा पानीको समस्या भएन।
महोत्तरी र धनुषा दुवैतर्फ रातु वारिपारिका नदी किनार, बस्ती छेउछाउ र वन क्षेत्रमा बाक्लै पोखरी भएपछि पछिल्ला पाँच–सात वर्षयता खानेपानीका लागि समस्या नआएको यहाँका बासिन्दा बताउँछन्। बर्दिबास–१, २, ३, ६, ७, ८ र १४ नम्बर वडाका खानेपानीका धारा रातु नदीकै मुहानबाट डोहो¥याउँदै भण्डारण गरिएको टङ्याकीबाट घरघरै वितरण गरिएको छ। यसैगरी धनुषातर्फ मिथिला नगरपालिका–११ का लोटाहा, दूधपानी, बाहुनमारा, विशम्भर, तुलसी र ढाँडखोला बस्तीका लागि खानेपानीको स्रोत रातु नदी हो। यसैगरी मिथिला–९ र १० लालगढका १० भन्दा बढी टोलबस्तीका बासिन्दा खानेपानीमा रातु नदीमै आश्रित छन्।
'बर्दिबास र मिथिलाका गरेर सानाठूला २० बस्तीका करिब ३० हजार जनसंख्याको प्रत्यक्ष रुपमै खानेपानीको स्रोत रातु नदी रहेको छ, यसको मुहान सुके खानेपानीको हाहाकार पर्छ', मिथिला–१० लालगढकी सामाजिक अगुवा महिला मञ्जु रिसाल भन्छिन्, 'पहिले त यो जङ्गलमा बनाइने पोखरीको महत्व थाहा थिएन, पछि बुझियो हाम्रो खानेपानीको स्रोतको मुहान रसाइराख्न यी पोखरीको निकै महत्व रहेछ।' वन क्षेत्रमा बाक्लै खनिएका यिनै पोखरीमा भरिएको पानीले नदीको मुहान रसाइराख्न मद्दत गर्दोरहेछ भन्ने बुझेपछि समुदायले आफ्नै प्रयासबाट पनि ससाना डबरा (सानो पोखरी) सखार्ने र सरसफाइ गर्ने गरिएको उनले बताइन्। रातु नदी वारिपारिका यी क्षेत्रमा चुरे, जलाधार क्षेत्र र पर्यावरण संरक्षणका क्षेत्रमा लामो समयदेखि काम गर्दै आएको सामाजिक संस्था सामुदायिक विकास तथा पैरवी मञ्च नेपाल बर्दिबासले विभिन्न राष्ट्रिय–अन्तरराष्ट्रिय सङ्घसंस्था र समुदायसँगको सहकार्यमा पुनर्भरण पोखरी निर्माणलाई अभियानमै जोडेको छ। 'अहिलेसम्म रातु नदी वारिपारिका बस्ती छेउ र वन क्षेत्रमा २१३ वटा पुनर्भरण पोखरी छन्, यी समुदायकै अग्रसरतामा निर्मित हुन्', चुरे तथा जलाधार विज्ञसमेत रहेका मञ्चका अध्यक्ष नागदेव यादव भन्छन्, 'निकै लामा खडेरीमा पनि चुरे क्षेत्रका पानीका स्रोतका मुहान सुक्न नदिन यी पोखरीले ठूलो भरथेग गरेका छन्।' यी पोखरीबाट धेरथोर खेतीपातीमा सिँचाइको पनि सुविधा किसानले लिँदै आएका छन्। त्यसैले यतातिर खाली ठाउँ खोजी गरेर अझै पुनर्भरण पोखरी बढाउन साझा पहलकदमी जरुरी भएको उनको भनाइ छ।
पानीका स्रोतका मुहान बचाइराख्न मधेसभरि सबै जिल्लामा चुरे संरक्षण, खोल्साखोल्सी व्यवस्थापन र पुनर्भरण पोखरी निर्माणलाई स्थानीय तहले मुख्य पहलकदमी लिनुपर्ने यादवको भनाइ छ। स्थानीय तहहरूले यस कार्यमा आपसी समन्वय बढाउँदै प्रदेश र सङ्घीय सरकारको चासो बढाउनुपर्ने यादवको सुझाव छ। 'चुरे पर्ने कुनैकुनै स्थानीय तहले प्रत्यक्ष–अप्रत्यक्ष रूपमा चुरे सरोकारमा चासो दोखाएपनि पूर्वपश्चिम राजमार्गमुनिका स्थानीय तहले खासै वास्ता गरेको देखिन्न, चुरे सिङ्गो मधेशको जीवनको आधार हो भन्ने कुरा बुझाउन सकिएको छैन क्या र!' उनी भन्छन्, 'उनीहरूको बुझाइ चुरे पर्ने स्थानीय तहको जिम्मेवारी भन्ने पाइन्छ, जबकि मधेशको पानीको मुख्य स्रोत नै चुरे हो', चुरे संरक्षण सबैको चासोमा पर्नु ुपर्ने विज्ञ यादव सुझाउँछन्।
पछिल्ला केही दशकयता बर्सेनि जलवायु परिवर्तनको जोखिम बढ्दो छ। पूर्वपश्चिम राजमार्गमुनिका महोत्तरीका अधिकांश बस्तीमा पानीका स्रोत इनार, बोरिङ र चापाकल रहँदै आएका छन्। सुक्खाले गर्दा बर्सेनि भूमिगत पानीको सतह गहिरिँदै गएपछि हिउँदपछि पानीको हाहाकार पर्दै आएको छ। यो अवस्था अन्त्य गर्न पुनर्भरण पोखरी निर्माणलाई राज्य, समुदाय र सामाजिक सङ्घसंस्था सबैले पहलकदमी लिनुपर्ने अर्का चुरेविज्ञ भङ्गाहा–७ मेघरोलका बासिन्दा डा विजयकुमार सिंह बताउँछन्।
चुरे पाहाडका काछ र वन क्षेत्रमा निर्माण गरिने पोखरीले जल पुनर्भरणका साथै वन्यजन्तुलाई खानेपानीको सहजता थपिने चुरे आसपास बस्तीका पाका व्यक्ति बताउँछन्। लामो खडेरीले वनका पानी अडिने खाल्डाखुल्डी सबै सुकेपछि वन्यजन्तु पानीकै लागि टाढाटाढासम्म बस्ती पस्ने गरेका बर्दिबास–५ चेरुका ८५ वर्षीय सामाजिक अगुवा भोगेन्द्रराज पौडेलको भनाइ छ। 'सुन्नुभएको छ नि, वन्यजन्तु दशगजासम्मका बस्तीमा पुग्ने गरेका छन्, त्यो वनमा आहारा र पानी नपाएर हो', पौडेल भन्छन्, 'वनभित्र खाली ठाउँमा पोखरी निर्माण बढे वन्यजन्तुलाई पानी र वनको डढेलो निभाउन पनि सहज हुनेछ।'
वन क्षेत्रमा रहेका पोखरीले वरपरको बहाव क्षेत्र तथा वर्षाको पानी सङ्कलन गरी भूमिगत स्रोतको पुनर्भरण गर्ने विज्ञहरू बताउँछन्। यसले मधेसका सुदूर दक्षिणी बस्तीसम्म पानी आपूर्तिमा मद्दत पुग्ने अर्का चुरे तथा जलाधारविज्ञ डा नागेन्द्रप्रसाद यादव बताउँछन्। भूमिगत पानीको सतह गहिरिँदै जाँदा पानीको स्रोतमा आश्रित मानव बस्ती, वन्यजन्तु र जलचरको अस्तित्व नै सङ्कटमा पर्ने डा यादवको भनाइ छ। यो अवस्था हुन नदिन जमिनमुनि जल पुनर्भरण गर्नका लागि सबै तहतप्का र समुदायले वर्षाको पानी सङ्ग्रहित गर्ने काम अभियानकै रूपमा गर्नुपर्ने उनको सुझाव छ।
बढ्दो सहरीकरण र वन विनासले गर्दा जमिनले वर्षाको पानी सोस्न नसक्दा भूमिगत पानीको सहत गहिरिँदै गएको विज्ञहरूको मत छ। खानपिउनदेखि खेतीपातीको काम पानीकै भरमा हुन्छ। यसकारण पानी जोगाउन र यसका स्रोत संरक्षण गर्न सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले प्राथमिकतामा राखेर काम गर्नुपर्ने चुरे तथा पर्यावरण क्षेत्रका अभियानी बर्दिबास–४ माइस्थानका सोम कार्कीको भनाइ छ। रासस

कोजाग्रत पूर्णिमादेखि गजेन्द्रमोक्ष–नारायण मुक्तिनाथ रथयात्रा

मधेशदृष्टि
जनकपुरधाम।
धार्मिक तथा सांस्कृतिक जागरणको उद्देश्यसहित सञ्चालन हुँदै आएको श्रीगजेन्द्रमोक्ष–नारायण मुक्तिनाथ रथयात्रा यस वर्ष पनि मेचीदेखि महाकालीसम्म सञ्चालन हुने भएको छ। आयोजकका अनुसार २०८१ सालदेखि निरन्तर सञ्चालन हुँदै आएको रथयात्रा यस वर्ष कोजाग्रत पूर्णिमादेखि सुरु भएर हरिबोधिनी एकादशीमा समापन हुनेछ।
मुक्तिनाथमा षाड्मासिक श्रीमुक्तिनाथ महोत्सव तथा महायज्ञ सम्पन्न भएपछि रथयात्रा सञ्चालन गरिने जनाइएको छ। रथयात्राका क्रममा नेपालका विभिन्न धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थललाई जोड्दै तीर्थस्थलहरूको धार्मिक महत्वबारे प्रचारप्रसार गरिने आयोजकले जनाएको छ।
रथयात्रामा सहभागिताका लागि आमन्त्रण गर्न जनकपुरधाम आएका श्रीगजेन्द्रमोक्ष–नारायण मुक्तिनाथ रथयात्राका प्रवक्ता सुदर्शन प्रपन्नाचार्यले धार्मिक तथा सांस्कृतिक जागरणसँगै नेपालको पवित्र तीर्थस्थलको महिमा देश तथा विदेशसम्म पु¥याउने उद्देश्यले रथयात्रा सञ्चालन हुँदै आएको बताए।
उनका अनुसार मुक्तिनाथ, शालिग्राम, कालीगण्डकीलगायत नेपालको धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको महत्वबारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्दै वैदिक सनातन धर्म, संस्कृति र सभ्यताको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने अभियानका रूपमा रथयात्रालाई अघि बढाइएको हो।
धर्म, नीति, सदाचार र मानवताप्रति जनचेतना बढाउने उद्देश्यले रथयात्रा तथा महायज्ञलाई निरन्तरता दिइएको आयोजकले जनाएको छ। आयोजकका अनुसार श्रीमुक्तिनाथ महोत्सव भने २०५४ सालदेखि सञ्चालन हुँदै आएको छ। मेचीदेखि महाकालीसम्म सञ्चालन हुने रथयात्रामा विभिन्न स्थानका धार्मिक संघसंस्था, साधुसन्त तथा श्रद्धालुको सहभागिता रहने जनाइएको छ।

भन्सार छलिको आशंकामा
२१ लाख बराबरको औषधी बरामद

मधेशदृष्टि
वीरगंज।
भन्सार छली गरी भारतबाट ल्याइएको आशंकामा २१ लाख मूल्य बराबरको औषधि तथा खाद्यान्न सामग्री प्रहरीले बरामद गरी वीरगंज भन्सारलाई बुझाएको छ।
जिल्ला प्रहरी कार्यालय पर्साका अनुसार वीरगंज महानगरपालिका–१६ स्थित इनर्वा र छपकैयाबाट प्रहरीले २० लाख ८१ हजार २२० रुपियाँ मूल्य बराबरका औषधि तथा खाद्यान्न सामग्री नियन्त्रणमा लिएको हो।
भन्सार राजस्व छली गरी भारतबाट ल्याइएको आशंकामा बरामद गरिएका सामग्री आवश्यक कारबाहीका लागि वीरगंज भन्सार कार्यालयमा बुझाइएको प्रहरीले जनाएको छ। प्रहरीले सीमावर्ती क्षेत्रमा हुने अवैध ओसारपसार नियन्त्रणका लागि निगरानी तथा चेकजाँचलाई निरन्तरता दिइरहेको जनाएको छ।

सीमामा हुने अवैध गतिविधि ...

भएको छ।
भारतको एकीकृत भन्सार जाँचचौकी (आईसीपी) परिसरमा आयोजित बैठकमा सीमा क्षेत्रमा हुने चोरी–तस्करी, सीमापार आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण, वन तथा वातावरण संरक्षण र दुई देशबीचको व्यापार सहजीकरणका विषयमा विस्तृत छलफल भएको सहभागी नेपाली सुरक्षा अधिकारीले जानकारी दिएका छन्।
बैठकमा नेपालका तर्फबाट पर्सादेखि बारासहित पूर्व नवलपुरसम्मका प्रमुख जिल्ला अधिकारी, सुरक्षा निकायका प्रमुख तथा वन कार्यालयका प्रतिनिधिहरू सहभागी भएका थिए।
त्यसैगरी, भारतका तर्फबाट पूर्वी चम्पारण र पश्चिमी चम्पारणका डिष्ट्रिक्ट मेजेष्ट्रेट (डीएम), बिहार प्रहरीका दुवै जिल्लाका प्रमुख, सशस्त्र सीमा बल (एसएसबी) का कमाण्डेन्ट तथा वन कार्यालयका उच्च अधिकारी र प्रतिनिधिहरू सहभागी थिए।
बैठकमा सीमा क्षेत्रमा हुने अवैध गतिविधि नियन्त्रणका लागि दुवै देशका सुरक्षा निकायबीच सूचना आदानप्रदानलाई थप प्रभावकारी बनाउने, सीमापार आपराधिक गतिविधिमाथि निगरानी बढाउने तथा समन्वयलाई मजबुत बनाउने विषयमा छलफल भएको थियो।
साथै, सीमा व्यवस्थापनलाई थप व्यवस्थित बनाउँदै द्विपक्षीय व्यापार सहजीकरण र वन तथा वातावरण संरक्षणमा संयुक्त प्रयासलाई प्रभावकारी बनाउने विषयमा समेत जोड दिइएको छ।
बैठकले नेपाल र भारतका सुरक्षा तथा प्रशासनिक निकायबीच नियमित समन्वय र सूचना आदानप्रदानलाई निरन्तरता दिँदै सीमा क्षेत्रमा देखिएका चुनौती समाधानका लागि सहकार्य गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको छ।

फ्लाई दुबईको जहाज पोखरा अन्तरराष्ट्रिय...

नीति तथा कार्यक्रममा पोखरा अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थलमा अन्तरराष्ट्रिय वायुसेवा प्रदायकलाई आकर्षित गर्न कूटनीतिक पहल गर्ने जनाएको केही समयमै फ्लाई दुबईले उडान सुरु गरेको हो। दुबई–पोखरा–दुबई उडानका लागि गत जेठ २५ गते नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणले फ्लाई दुबईलाई अनुमति दिएको थियो।
सरकारले अन्तरराष्ट्रिय उडानका लागि वायुसेवा कम्पनीलाई आकर्षित गर्न यस विमानस्थलमा लाग्ने विभिन्न शुल्कमा छुट दिएको छ। विसं २०८५ भदौ मसान्तसम्मका लागि विमानस्थलमा पार्किङ, ल्यान्डिङ र नेभिगेसन शुल्क पूर्ण रूपमा छुट दिइएको छ। यस्तै, ग्राउन्ड ह्यान्डलिङ शुल्कमा ५० प्रतिशत छुट दिने निर्णय सरकारले गरेको छ।
फ्लाई दुबईको हरेक दिन साँझ ६:१५ बजे पोखरा अवतरण र ७:१५ बजे पोखरादेखि दुबईका लागि प्रस्थानको तालिका रहेको छ।
विश्वव्यापी हवाई ट्रान्जिट हब दुबईसम्मको सीधा उडानले पोखरालाई अन्तरराष्ट्रिय हवाई सञ्जालमा जोडेको छ। विश्वका १२० भन्दाबढी गन्तव्यमा फ्लाई दुबईले सीधा उडान गर्दै आएको छ।
फ्लाई दुबई र इमिरेट्स एयरलाइन्सबीच रणनीतिक कोडसेयर साझेदारीअन्तर्गत दुबई–पोखरा–दुबई उडान सेवा सञ्चालन हुनेछ। पोखरादेखि अष्ट्रेलिया, युरोप वा अमेरिकी सहरमा पुग्ने यात्रुहरुले एउटै टिकटबाट यात्रा गर्न सक्ने र गन्तव्यसम्म पुग्दा कुनै झण्झट नुहने बताइएको छ।

लोककल्याणकारी विज्ञापन कटौतीविरुद्ध संसदमै सत्तापक्ष–प्रतिपक्षको आवाज

सञ्चारमाध्यम संकटमा पार्ने सरकारी नीतिप्रति सांसदहरूको आपत्ति, पत्रकार महासंघसँग तत्काल संवाद गर्न माग

मधेशदृष्टि
वीरगंज।
सरकारले लोककल्याणकारी विज्ञापनबापत सञ्चारमाध्यमले पाउँदै आएको रकम कटौती गरेपछि त्यसको विरोध संसदमै चर्किएको छ । प्रतिनिधिसभाको शून्य समयमा सत्तापक्ष र प्रतिपक्षका सांसदहरूले सरकारको उक्त निर्णयप्रति आपत्ति जनाउँदै सञ्चार क्षेत्रलाई थप संकटमा पार्ने नीति सच्याउन माग गरेका छन्।

बुधबार बसेको प्रतिनिधिसभा बैठकमा पर्सा क्षेत्र नं. १ बाट निर्वाचित राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी (रास्वपा)का सांसद बुद्धिप्रसाद पन्त (हरि पन्त)ले सञ्चार क्षेत्रका समस्या संसदमा उठाउँदै पत्रकार समुदाय आफ्ना पेसागत अधिकार र मागका लागि सडकमा उत्रिनुपर्ने अवस्था आउनु दुःखद भएको बताए।

सांसद पन्तले सञ्चार क्षेत्रसँग प्रत्यक्ष जोडिएका तीन महत्वपूर्ण विषयमा सरकारको ध्यानाकर्षण गराए। स्वरोजगारमूलक तथा साना लगानीका सञ्चारमाध्यमले प्राप्त गर्दै आएको लोककल्याणकारी विज्ञापनको रकम कटौती गरिएको, राष्ट्रिय समाचार समितिले अन्य सञ्चारमाध्यमलाई उपलब्ध गराउने समाचार सेवाको शुल्क बढाइएको तथा सरकारी विज्ञापन वितरणमा निजी सञ्चारमाध्यम र सामुदायिक रेडियोलाई न्यायोचित रूपमा समेट्न नसकिएको विषय उनले उठाए।

उनले यस्ता निर्णयले आर्थिक रूपमा कमजोर रहेका स्वरोजगारमूलक तथा साना लगानीका सञ्चारमाध्यमलाई थप दबाबमा पार्ने बताए। सञ्चार क्षेत्रलाई प्रभावित पार्ने निर्णय लिनुअघि सरोकारवालासँग पर्याप्त छलफल आवश्यक रहेको उल्लेख गर्दै पन्तले सभामुखमार्फत सरकारलाई नेपाल पत्रकार महासंघलगायत सञ्चारसम्बन्धी संस्थासँग तत्काल संवाद गर्न आग्रह गरे। उनले सञ्चार क्षेत्रका जायज मागलाई सम्बोधन गर्दै पत्रकार तथा सञ्चारमाध्यमलाई थप संकटमा धकेल्ने नीतिगत व्यवस्था पुनर्विचार गर्न सरकारको ध्यानाकर्षण गराए।

यसैबीच, श्रम संस्कृति पार्टीका प्रमुख सचेतक आरेन राईले पनि छापा सञ्चारमाध्यमका लागि उपलब्ध गराइँदै आएको लोककल्याणकारी विज्ञापनको रकम कटौती गरिएको विषयमा सरकारको आलोचना गरेका छन्। राईले चालु आर्थिक वर्षको बजेटमा लोककल्याणकारी विज्ञापनका लागि रकम विनियोजन भइसकेको अवस्थामा सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयले कार्यविधिमार्फत उक्त रकम घटाएको विषयमा सरकारको ध्यानाकर्षण गराए।

लोककल्याणकारी विज्ञापन केवल सञ्चारमाध्यमलाई उपलब्ध गराइने आर्थिक सहयोगको विषय मात्र नभई लोकतन्त्र, प्रेस स्वतन्त्रता र नागरिकको सूचनाको हकसँग समेत जोडिएको विषय भएको उल्लेख गर्दै राईले सञ्चारमाध्यमले निर्वाह गर्दै आएको भूमिकालाई ध्यानमा राखेर सरकार अघि बढ्नुपर्ने बताए।

सरकारले २०८३ भदौ ५ गते 'लोककल्याणकारी विज्ञापन प्रकाशनसम्बन्धी (पहिलो संशोधन) कार्यविधि, २०८३' जारी गर्दै विज्ञापनसम्बन्धी व्यवस्थामा संशोधन गरेको थियो। संशोधित व्यवस्थाबाट सञ्चारमाध्यमले प्राप्त गर्दै आएको रकममा कटौती भएको भन्दै नेपाल पत्रकार महासंघले यसअघि नै असहमति जनाउँदै आएको छ।

राईले सञ्चार क्षेत्रको आर्थिक अवस्था कमजोर बन्दै गएको समयमा लोककल्याणकारी विज्ञापनको रकम कटौती गर्नुको सट्टा सञ्चारमाध्यमको वर्तमान अवस्था, भूमिका र आवश्यकतालाई मूल्यांकन गरी समयअनुकूल वृद्धि गर्न सरकारसँग आग्रह गरे।

सञ्चारमाध्यमको आर्थिक आधार कमजोर बनाउने नीतिले अन्ततः पत्रकारिता क्षेत्रमै असर पार्न सक्ने भन्दै सांसदहरूले सरकारले सञ्चार क्षेत्रका सरोकारवालासँग तत्काल संवाद गरी विवादित व्यवस्था पुनर्विचार गर्नुपर्नेमा जोड दिएका छन्।

भारी वर्षाको पूर्वानुमानपछि

तटीय क्षेत्रमा उच्च सतर्कता अपनाउन आग्रह

मधेशदृष्टि
रौतहट।
असोज ८ गतेदेखि केही दिन लगातार भारी वर्षा हुन सक्ने मौसम पूर्वानुमानपछि रौतहटमा उच्च सतर्कता अपनाइएको छ। सम्भावित वर्षासँगै बाढी, डुबान तथा अन्य विपद्को जोखिम बढ्न सक्ने भन्दै जिल्ला प्रशासन कार्यालयले जिल्लावासीलाई पूर्वतयारी अवस्थामा रहन आग्रह गरेको हो । नेपाल मौसम विज्ञान विभागको प्रक्षेपणलाई आधार बनाउँदै प्रमुख जिल्ला अधिकारी (सिडिओ) लक्ष्मी प्रसाद पौडेलले बुधबार सार्वजनिक सूचना जारी गर्दै सम्भावित विपद्बाट जोगिन समयमै आवश्यक सावधानी अपनाउन नागरिकलाई आग्रह गरेका छन्।

प्रशासनले विशेषगरी नदी तथा खोलाको तटीय क्षेत्रमा बसोबास गर्ने र अन्य जोखिमयुक्त स्थानमा रहेका नागरिकलाई सम्भावित जोखिम बढ्नुअघि नै सुरक्षित स्थानतर्फ सर्न अनुरोध गरेको छ । स्थानान्तरणका क्रममा समस्या भए सम्बन्धित स्थानीय तह वा नजिकको सुरक्षा निकायसँग समन्वय गर्न प्रशासनले भनेको छ । भारी वर्षाको सम्भावनालाई ध्यानमा राख्दै रातको समयमा अत्यावश्यक कामबाहेक लामो दूरीको यात्रा नगर्नसमेत प्रशासनले आग्रह गरेको छ । यात्रा गर्नैपर्ने भए सम्बन्धित स्थानीय तह तथा सुरक्षा निकायसँग सडकको अवस्था र सम्भावित जोखिमबारे जानकारी लिएर मात्र यात्रा गर्न भनिएको छ।

यात्राका क्रममा सडक वा बाटो जोखिमपूर्ण देखिए गन्तव्यमा पुग्न हतार नगरी आफू रहेको स्थान आसपासकै सुरक्षित ठाउँमा रोकिएर अवस्था सामान्य भएपछि मात्र अघि बढ्न प्रशासनले सुझाव दिएको छ । प्रशासनले यात्रामा निस्कनुअघि आवश्यक तयारी गर्नसमेत आग्रह गरेको छ । अतिरिक्त कपडा, ड्राइफुड, खानेपानी, मोबाइल चार्जर तथा प्राथमिक उपचारका आवश्यक औषधि साथमा राख्न र मोबाइल पर्याप्त चार्ज गरेर मात्र यात्रा गर्न भनिएको छ।

आपतकालीन अवस्थामा सम्पर्क
नेपाल प्रहरी : १००
सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल : ११९४
जिल्ला आपत्कालीन केन्द्र (डि.ई.ओ.सी.) : १२३४
जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रौतहट : ९८५५०४७७७२
जिल्ला प्रहरी कार्यालय, रौतहट : ९८५५०४०६०७

नदी तटीय क्षेत्रका बासिन्दालाई सुरक्षित स्थानमा सर्न आग्रह, राति लामो दूरीको यात्रा नगर्न प्रशासनको अपिल।

सम्भावित विपद्को अवस्थामा वृद्धवृद्धा, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बिरामी तथा बालबालिकालाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेर सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने गरी परिवार तथा समुदायस्तरमै पूर्वतयारी गर्न प्रशासनले अनुरोध गरेको छ।

त्यसैगरी, माथिल्लो भेगमा नदी तथा खोलाको अवस्था र पानीको बहावबारे निरन्तर सूचना लिन प्रशासनले आग्रह गरेको छ । जोखिमको सूचना प्राप्त हुनासाथ उद्धार तथा सुरक्षाका आवश्यक कदम चाल्नसमेत स्थानीय प्रशासनले सम्बन्धित पक्षलाई सचेत गराएको छ।

सिडिओ पौडेलले विपद् आएपछि उद्धारको प्रतीक्षा गर्नेभन्दा जोखिम आउनुअघि नै सुरक्षित हुने गरी तयारी गर्नुपर्नेमा जोड दिएका छन् । भारी वर्षाबाट उत्पन्न हुन सक्ने बाढी, डुबान तथा अन्य विपद्को जोखिमलाई मध्यनजर गर्दै नागरिकलाई उच्च सतर्कता अपनाउन उनले आग्रह गरेका हुन्।

महोत्तरीमा पनि पूर्वसतर्कता अपनाउन अपिल

यसैगरि जिल्ला प्रशासन कार्यालय महोत्तरीले पूर्वसचेतताका लागि सार्वजनिक अपिल गरेको छ । मौसम विज्ञान विभागको मौसम पूर्वानुमान महाशाखा, महोत्तरीले यही असोज ९ गते शुक्रबारदेखि तीन दिन मधेस मुलुकका विभिन्न भेगमा हावाहुरीसँगै मेघगर्जन हुने, चट्याङ पर्ने र भारी वर्षा हुने अनुमान प्रक्षेपण गरेसँगै प्रशासनले सर्वसाधारणलाई सुरक्षित रहन सार्वजनिक अपिल गरेको हो।

पूर्वसचेतनाका लागि स्थानीय तह, रेडक्रससहितका सामाजिक सङ्घ संस्था, प्रहरी र आमनागरिक समाज सचेत रहे क्षति हुनबाट जोगिन सकिने हुँदा यो अपिल जारी गरिएको प्रमुख जिल्ला अधिकारी इन्द्रदेव यादवले बताए। जिल्लामा विपद्का बेला जनधनको क्षति भएको हामीसँग विगत अनुभव छ, त्यसबाट शिक्षा लिँदै अब सचेत रहन आवश्यक छ', प्रजिअ यादवले सञ्चारकर्मीसँगको कुराकानीमा आज भन्नुभयो । जिल्लामा रातु, मडहा, बाँके, जङ्घा, बिग्ही र कुटमेश्वरीसहितका नदीको बाढी बस्तीमा पसेर डुबान गरेका घटना छन्।

मासु तथा माछा पसलमा अनुगमन, १० जना पक्राउ

मधेशदृष्टि
जनकपुरधाम।
जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकाका विभिन्न मासु तथा माछा पसलमा गरिएको संयुक्त अनुगमनका क्रममा १० जना पक्राउ परेका छन् भने मापदण्ड उल्लंघन गर्ने पाँच वटा पसलमाथि दण्ड तथा जरिवाना गरिएको छ । मधेश प्रदेशका गृहमन्त्री फकीरा महतोको नेतृत्वमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी, भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण कार्यालय र जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकाको कृषि तथा पशुपन्छी सेवा शाखासहितको संयुक्त टोलीले विभिन्न मासु तथा माछा पसलको अनुगमन गरेको हो।

अनुगमनका क्रममा पसलको सरसफाइ, खाद्य स्वच्छता, मासु तथा माछाको गुणस्तर, भण्डारणको अवस्था र व्यवसाय सञ्चालनका लागि आवश्यक

मापदण्ड पालना भए–नभएको निरीक्षण गरिएको थियो । अनुगमन टोलीमा जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकाका तर्फबाट डा. अमरकुमार साहसमेत सहभागी थिए।

निर्धारित मापदण्ड तथा प्रचलित नियम उल्लंघन गरेको पाइएपछि पाँच वटा पसललाई दण्ड तथा जरिवाना गरिएको जनाइएको छ। त्यस्तै, नियमविपरीत व्यवसाय सञ्चालन तथा अन्य कसुरमा संलग्न १० जनालाई नियन्त्रणमा लिएर आवश्यक कारबाही अघि बढाइएको टोलीले जनाएको छ। उपभोक्ताले दैनिक उपभोग गर्ने मासु तथा माछाको स्वच्छता र गुणस्तरमा प्रत्यक्ष प्रभाव पर्ने भएकाले व्यवसायीले तोकिएको मापदण्ड अनिवार्य रूपमा पालना गर्नुपर्ने गृहमन्त्री महतोले बताए। उनले मापदण्डविपरीत सञ्चालन हुने पसलमाथि निगरानी र कारबाहीलाई निरन्तरता दिइने बताए। खुला रूपमा मासु राख्ने, सरसफाइमा ध्यान नदिने, अस्वस्थकर वातावरणमा मासु तथा माछा बिक्री गर्ने र व्यवसाय सञ्चालनसम्बन्धी मापदण्ड पालना नगर्ने प्रवृत्तिमाथि निगरानी बढाइने जनाइएको छ। संयुक्त टोलीले आगामी दिनमा पनि बजार तथा पसलको नियमित अनुगमन गरी उपभोक्तालाई सुरक्षित र गुणस्तरीय मासु तथा माछा उपलब्ध गराउने वातावरण निर्माण गर्ने जनाएको छ।

१५४ ग्राम ब्राउन सुगरजस्तो पदार्थसहित दुई पक्राउ

मधेशदृष्टि
वीरगंज।
पर्सा प्रहरीले १५४ ग्राम ब्राउन सुगरजस्तो देखिने पदार्थसहित दुई जनालाई पक्राउ गरेको छ । लागूऔषध खरिद–बिक्री भइरहेको विशेष सूचनाका आधारमा प्रहरीले उनीहरूलाई वीरगंज महानगरपालिका–१५ स्थित चालीस फिटे सडकखण्डबाट नियन्त्रणमा लिएको हो।

जिल्ला प्रहरी कार्यालय पर्सा र लागूऔषध नियन्त्रण ब्युरो शाखा कार्यालय वीरगंजबाट खटिएको संयुक्त टोलीले मंगलबार साँझ भारततर्फको नम्बर प्लेट भएको बि.आर. ०५ बि.एल. १६८० नम्बरको कालो–रातो रंगको टि.भि.एस. अपाचे मोटरसाइकलमा सवार दुई जनालाई शंकास्पद अवस्थामा रोकेर जाँच गरेको थियो। जाँचका क्रममा उनीहरूको पाइन्टको खल्तीबाट १५४ ग्राम ब्राउन सुगरजस्तो देखिने पदार्थ फेला परेको प्रहरीले जनाएको छ।

पक्राउ पर्नेमा छिपहरमाई गाउँपालिका–२ का ४६ वर्षीय रेयाज आलम र जगरनाथपुर गाउँपालिका–६ माधोपुरका ३७ वर्षीय सन्तोष प्रसाद पटेल रहेका छन् । प्रहरीले पटेलको घरमा समेत खानतलासी गरेको थियो। त्यसक्रममा कालो प्लास्टिकमा लुकाएर राखिएको ११ ग्राम ५९ मिलिग्राम अफिमजस्तो देखिने पदार्थ तथा लागूऔषध प्याकिङ गर्न प्रयोग हुने प्लास्टिकसमेत बरामद भएको प्रहरीले जनाएको छ । बरामद पदार्थको परीक्षण तथा घटनासम्बन्धी थप अनुसन्धान भइरहेको प्रहरीले जनाएको छ । लागूऔषधसहित पक्राउ परेका दुवै जनालाई बरामद मोटरसाइकलसहित नियन्त्रणमा राखेर अनुसन्धान अघि बढाइएको जिल्ला प्रहरी कार्यालय पर्साका प्रवक्ता प्रहरी नायव उपरीक्षक चक्रबहादुर मल्लले जानकारी दिए।

प्रहरीले उनीहरूबाट बरामद भएका पदार्थ लागूऔषध भए÷नभएको तथा घटनामा उनीहरूको संलग्नताको विषयमा थप अनुसन्धान गरिरहेको जनाएको छ।

गैँडाको चोरी–शिकारी नियन्त्रणमा

चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज क्रियाशील

चितवन।
चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जमा चोरी शिकारबाट गैँडा जोगिएको आज एक हजार ४२ दिन पुगेको छ। यसअघि विसं २०८० कात्तिक ३० गते निकुञ्जको पूर्वी सेक्टरमा दुईवटा गैँडा एकै ठाउँमा खाल्टोमा पारेर तस्करले मारेका थिए । पूर्वी चितवनको खैरहनी नजिक खगेन्द्रमल्ली पोष्टबाट तीन किलोमिटर दक्षिण पूर्वमा पर्ने निकुञ्जको चपरचुली इलाकामा तस्करहरुले दुईवटा गैँडालाई फरक फरक खाडलमा पारेर मारेका थिए । त्यसयता प्राकृतिक कारणले गैँडा मरेको भए पनि चोरी शिकारीका कारण गैँडा मरेका छैनन् । निकुञ्जको सुरक्षामा कडाइका कारण गैँडा मारिनबाट जोगिएको हो।

निकुञ्जका सूचना अधिकारी अविनाश थापा मगरका अनुसार प्राकृतिक कारणले गैँडा मरेको भए पनि एक हजार ४२ दिनयता तस्करले गैँडा मार्न पाएका छैनन्। आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को कात्तिक ३० अगाडिका वर्षमा तस्करले गैँडा मारेको तथ्याङ्क छ। निकुञ्जका अनुसार आर्थिक

वर्ष २०७७/०७८ मा पाँच वटा, २०७८/०७९ मा दुई र ७९/८० मा दुई वटा गैँडा तस्करले मारेका थिए।

यसअघि आर्थिक वर्ष २०५८/०५९ मा ३८ गैँडा तस्करले मारेका थिए। सशस्त्र द्वन्द्वको बेला सुरक्षा पोष्ट कटौतीको फाइदा उठाउँदै तस्करहरुले गैँडा मारेका हुन्। त्यसयता सुरक्षा संयन्त्र चनाखो भएपछि एक हजार ७१ दिन शून्य चोरी शिकार भएको थियो। चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा यसको मध्यवर्ती क्षेत्रमा आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ मा ४३, २०७६/०७७ मा २६, २०७७/०७८ मा ३५, २०७९/०८० मा २०, २०८०/०८१ मा २१, २०८१/०८२ मा २८ वटा र २०८२/०८३ मा २२ वटा गैँडा प्राकृतिक कारणले मृत्यु भएको थियो। निकुञ्जमा नेपाली सेनाको नयाँ गोरख गण दलले सुरक्षा व्यवस्थाको जिम्मेवारी लिएको छ। निकुञ्ज प्रशासन, नेपाली सेना र स्थानीयको सहकार्यबाट चोरीशिकार नियन्त्रण सम्भव भएको थापामगर बताउँछन्।

निकुञ्जमा हाल ५३ वटा पोष्ट छन् । उक्त पोष्टमा नेपाली सेना र निकुञ्ज सुरक्षाकर्मी रहेर सुरक्षा दिइरहेको उनले बताए । निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रमा तस्करहरुले गोली हानेर, खाल्डोमा पारेर, विष खुवाएर, करेन्ट लगाएर गैँडा मार्ने गर्दछन्।

यस्तै प्राकृतिक कारणले बुढो भएर, अन्य जनावरको आक्रमणमा परेर, आपसमा जुधेर तथा बाढीले बगाएर, दलदलमा फसेर, बाघले खाएर गैँडा मर्ने गरेका छन् । पछिल्लो गणनाअनुसार नेपालमा ७५२ वटा गैँडा छन्। यसमध्ये चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जमा मात्रै ६९५ वटा गैँडा रहेका छन्। सन् २०२१ यता गैँडा गणना भएको छैन। चितवनसहित पर्सा, बर्दिया र शुक्लाफाँटामा पनि गैँडा रहेका छन्। रासस

मधेश प्रदेश प्रकाशन समूहद्वारा प्रकाशित तथा मुद्रित, सम्पर्कः वीरगंज महानगरपालिका–१३, पर्सा, मोबाइल नं.–९८५५०२१२८१, कार्यालयः जनकपुरधाम–२, भानुचोक, किशोरी नगर, फोन नं.–०४१–५९०२८९, E-mail: madheshdristi@gmail.com, अध्यक्षः ध्रुव साह, सम्पादकः रामकुमार एलन